

ØF-rapport nr. 15/2008

Utbygging av Brunstad Conference Center

Regionaløkonomiske virkninger

av

Birgitta Ericsson, Tor Arnesen og Svein Erik Hagen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstestyrene/de regionale høgstesentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstemiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-rapport nr. 15/2008

Utbygging av Brunstad Conference Center

Regionaløkonomiske virkninger

av

Birgitta Ericsson, Tor Arnesen og Svein Erik Hagen

Tittel: Utbygging av Brunstad Conference Center, regionaløkonomiske virkninger

Forfatter: Birgitta Ericsson, Tor Arnesen og Svein Erik Hagen

ØF-rapport nr.: 15/2008

ISBN nr.: 987-82-7356-636-2
ISSN nr: 0809-1617

Prosjektnummer: 10287

Prosjektnavn:

Oppdragsgiver: Brunstad Conference Center AS

Prosjektleder: Birgitta Ericsson

Referat: I forbindelse med at Brunstad Conference Center ønsker å bygge ut sin virksomhet på Brunstad i Stokke kommune i et omfang som utløser konsekvensutredning, har Østlandsforskning utarbeidet en rapport om mulige regionaløkonomiske virkninger av utbyggingen.
Det er også kort berørt virkninger for Sandefjord Lufthavn Torp og andre samfunnsmessige forhold som kan bli berørt av en slik utbygging.

Emneord: Brunstad, Brunstad Conference Center AS, regionaløkonomi, Stokke kommune, Sandefjord Lufthavn Torp (ENTO)

Dato: November 2008

Antall sider: 58

Pris: Kr 100,-

Utgiver: Østlandsforskning
Postboks 223
2601 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1.
Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag av Brunstad Conference Center (BCC). Foranledningen er BCCs utbyggingsplaner og innspill i forbindelse med rullering av Stokke kommunes kommuneplan, og som er av en størrelse som utløser konsekvensutredning. Rapporten er en av flere som skal utgjøre kommunens bakgrunnsmateriale til en slik utredning.

Prosjektet er gjennomført under stort tidspress i løpet av seks uker. Det har derfor ikke vært rom for å foreta egne datainnsamlinger eller gjøre spesielle undersøkelser, og det alt vesentlige materiale vi har hatt tilgang på er gitt oss fra BCC. Uten dette ville det ikke vært mulig å gjennomføre prosjektet.

Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært Inge Almås, og vi takker for godt samarbeid. Hos Østlandsforskning har forskerne Tor Arnesen, Svein Erik Hagen og Birgitta Ericsson hatt ansvaret for prosjektet. Ansvaret for innholdet i rapporten er ene og alene forfatternes, og eventuelle feil og mangler er i sin helhet deres ansvar.

Lillehammer november 2008

Svein Erik Hagen
forskningsleder

Birgitta Ericsson
prosjektleder

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	7
1. Innledning	13
2. Kort om BCC og Brunstad.....	15
3. Regional kontekst.....	17
3.1. Folketall, sysselsetting og pendling	17
3.2. Detaljhandelsomsetning og næringsstruktur	23
4. Analysemodell	27
5. Datatilfang og datagrunnlag.....	31
6. Regionaløkonomiske virkninger av virksomheten på Brunstad	33
6.1. Oppsummering - samlet oversikt over virkningene	33
6.2. Sammensetningen av virkningene	35
6.3. Beregningsmodellen for driftssituasjonen.....	37
6.4. Estimer basert på driften i 2008	37
6.4.1. Overrisling	37
6.4.2. Konsum basert på lønnsutbetalingene	41
6.4.3. Underleveranser - innkjøp til Brunstad.....	43
6.4.4. Regionaløkonomiske virkninger av driften i 2007/2008	45
6.5. Estimer basert på skissert drift i 2017	45
6.5.1. Overrisling ved drift i 2017.....	46
6.5.2. Konsum basert på lønn i 2017	47
6.5.3. Underleveranser - innkjøp til drift i 2017	49
6.5.4. Oppsummert vekst fra drift 2008 til drift 2017	49
6.6. Utbygging fram mot 2017.....	51
7. Andre virkninger	53
7.1. BCC og Sandefjord Lufthavn Torp (ENTO)	53
7.2. Andre virkninger	54
Referanser	57

Sammendrag

De regionaløkonomiske virkningene av aktiviteten på Brunstad er estimert for tre faser:

- Dagens driftssituasjon
- Investeringen i forbindelse med planlagt utbygging fram mot 2017
- Driftssituasjonen i 2017, illustrert ved et optimistisk og et nøkternt scenario

Virkningene vises videre for:

- Stokke kommune
- Resten av Vestfold fylke (uten Stokke kommune)

Samtlige beløp i rapporten er gjengitt i 2008 års kroneverdi og ekskl. moms. Nedenfor har vi samlet alle resultatene av analysen i én tabell (tab. 6.1.) for å forenkle oversikten. Den viser at med dagens driftskonsept og driftsvolum bidrar virksomhetene på Brunstad til at det blir lagt igjen i størrelsesorden 17 mill. kr. i Stokke kommune og ca 32 mill. kr. i resten av Vestfold. På bakgrunn av de opplysningene vi har hatt vil de tilsvarende tallene i 2017 være for Stokke ca 20-22 millioner og for resten av Vestfold 40-45 millioner. Dette er virkningene basert på BCC i driftssituasjonen.

I tillegg kommer de planlagte investeringene som har utløst disse utredningene. De regionaløkonomiske virkningene av investeringene vil kunne gi i størrelsesorden 10-12 millioner til leverandører i Stokke og ytterligere rundt 500 millioner i resten av Vestfold.

Tabell 6.1: Regionaløkonomiske virkninger av drift på Brunstad i 2008 og 2017 og i utbyggingsperioden. Alle beløp i 2008-kroneverdi. Millioner kroner ekskl. moms.

Område	Drift 07/08 (ett år)	Utbyggings perioden	Drift 2017 (hele året)	
			Nøkternt	Optimistisk
Stokke kommune	17	11	19	22
Resten av Vestfold (ekskl. Stokke)	32	507	38	44
Vestfold i alt	49	518	57	66
Andre steder (resten av Norge/utlandet)	99	483	ie	ie
(- herav utlandet)	(4,4)	ie	ie	ie

ie: ikke estimert

I figurene på de følgende sidene er virkningene satt opp som pengestrømmer etter hvordan de er generert¹. For næringslivet i Stokke kommune er det overrinslingseffekten

¹ Prinsippene i figuren er forklart nærmere i kapittel 4.

som utgjør det største omsetningsbidraget med ca 10 millioner kroner, dette representerer ca 60% av pengene som blir lagt igjen i kommunen i 2008. I 2017 har vi estimert overrisslingen til å ligge på samme nivå som nå. Det skyldes primært at forventet trafikkvekst på Brunstad vil komme i segmenter som kjøper 'full pakke' av BCC, mens overrisslingseffektene primært genereres av DKM. DKMs bruk av Brunstad er ikke forventet å endre seg vesentlig volummessig i perioden. Samtlige tall for 2017 i sammendraget er basert på BCCs anslag i det 'nøkterne scenarioet'. Tall for også det 'optimistiske scenarioet' er gitt i kapittel 6.5.

Underleverandører i Stokke har levert varer og tjenester for ca fire millioner i siste driftsår. Dette forventes å øke med i underkant av én mill. kroner etter utbyggingen. Grunnen til det er også her at trafikkveksten i full-pakke-segmentet gir grunnlag for økte underleveranser men altså ikke særlig overrissling. Full-pakke-segmentet krever større bemanning enn trafikk basert på sjøhushold, noe som bidrar til økt konsumeffekt i Stokke, fra ca 2,5 mill. i dag til 3,5-4 mill. i 2017.

Fordi Stokke er en naturlig del av en bo- og arbeidsmarkedsregion med særlig Tønsberg men også Sandefjord som sentra, vil mye av regionaløkonomiske virkninger uansett tiltak registreres der. Så også av drift og utbygging på Brunstad. For Vestfold gir derfor underleveranser til driften ved Brunstad det største bidraget og utgjorde siste driftsår ca 22 mill. kroner. Underleveransene forventes å øke til 25-26 millioner etter utbyggingen.

Overrisslingen er i underkant av samme nivå (ca 20 mill.), men forventes ikke å øke etter utbyggingen. Det skyldes som sagt at det ikke forventes vesentlige endringer i DKMs bruk av Brunstad.

Konsumeffekten er i dag 2-3 ganger så stor i Vestfold som i Stokke kommune, og det forholdstallet har vi ikke hatt grunnlag for å estimere endringer i. At lekkasjene fra Vestfold er mindre enn fra Stokke skyldes at vi har forutsatt at alle konsumlekkasjer fra Stokke blir fanget opp internt i Vestfold.

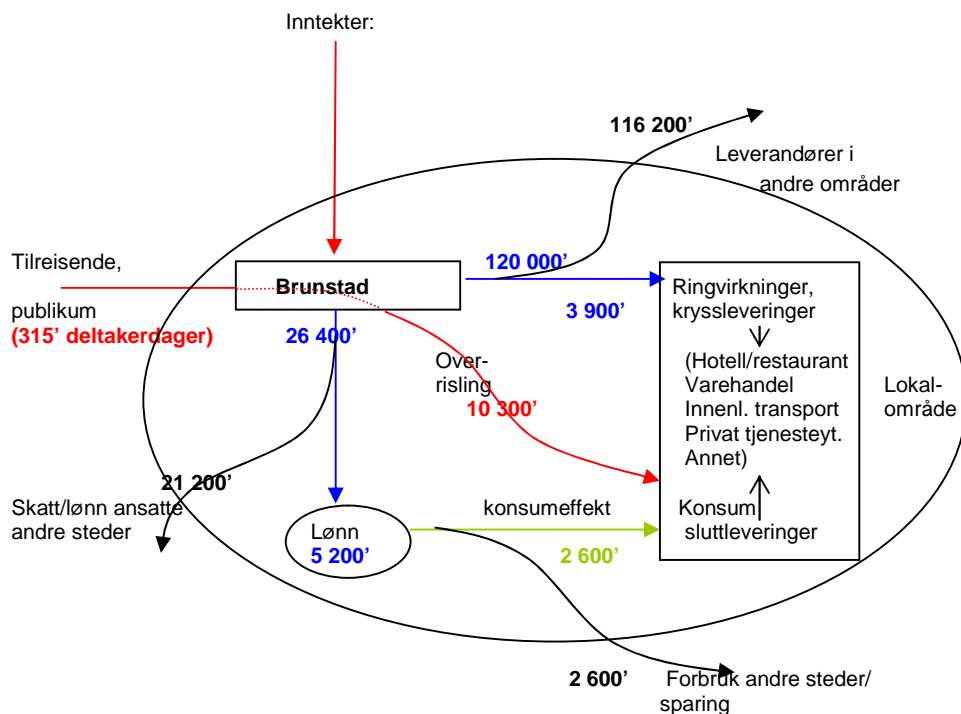
Det er for øvrig grunn til å påpeke at estimatene er beheftet med usikkerhet, og tallene angir dermed heller størrelsesorden og nivå enn nøyaktige tallstørrelser. Det gjelder også estimatene over dagens fordeling, der vi f.eks. har forutsatt at samtlige deltakere i arrangementer på Brunstad kommer fra andre steder *utenfor* Vestfold fylke. Det er en forenkling som åpenbart ikke holder 100%. Vi har imidlertid ikke grunnlag for å vurdere den reelle geografiske spredningen på deltakernes bosted, og dermed vet vi heller ikke hvor stor feil denne forenklingen faktisk representerer.

Det kan se ut som om det er store lekkasjer i konsumeffekten. Tallene for lønnsutbetalinger fra Brunstad som lekker ut av området skyldes imidlertid primært at DKM har mange på lønnslista men at få av disse faktisk er stasjonert på Brunstad. Dette er altså i første rekke et 'konsernregnskapsteknisk' resultat, mer enn at det foregår store faktiske lekkasjer ut av fylket.

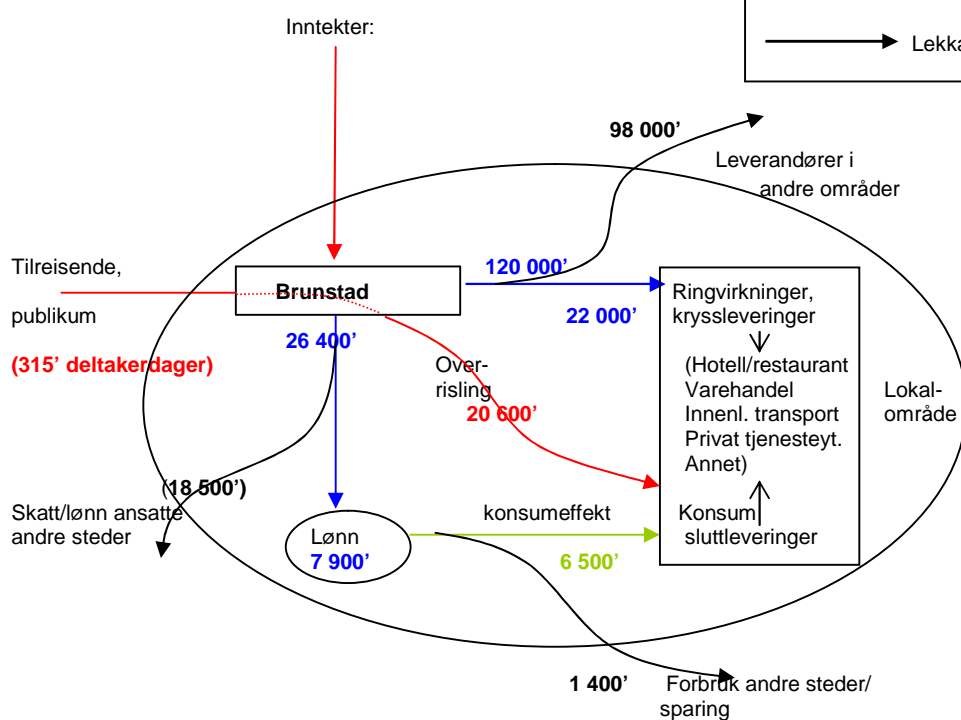
For driftsåret 2017 har vi ikke estimert en full pengestrømsanalyse for både de regionaløkonomiske virkningene og lekkasjene som i 2008. For 2017 har vi utelukkende sett på de regionaløkonomiske effektene. Det skyldes både tids- og datamangel. I figurene nedenfor er virkningene oppgitt i hhv. tusen og millioner kr, det er også et mål på usikkerheten i tallene, som er større i estimatene som gjelder for 2017.

Pengestrømmer generert av virksomhetene på Brunstad i dagens driftssituasjon (2008). Tusen 2008-kroner ekskl. moms.

a) Til Stokke kommune:

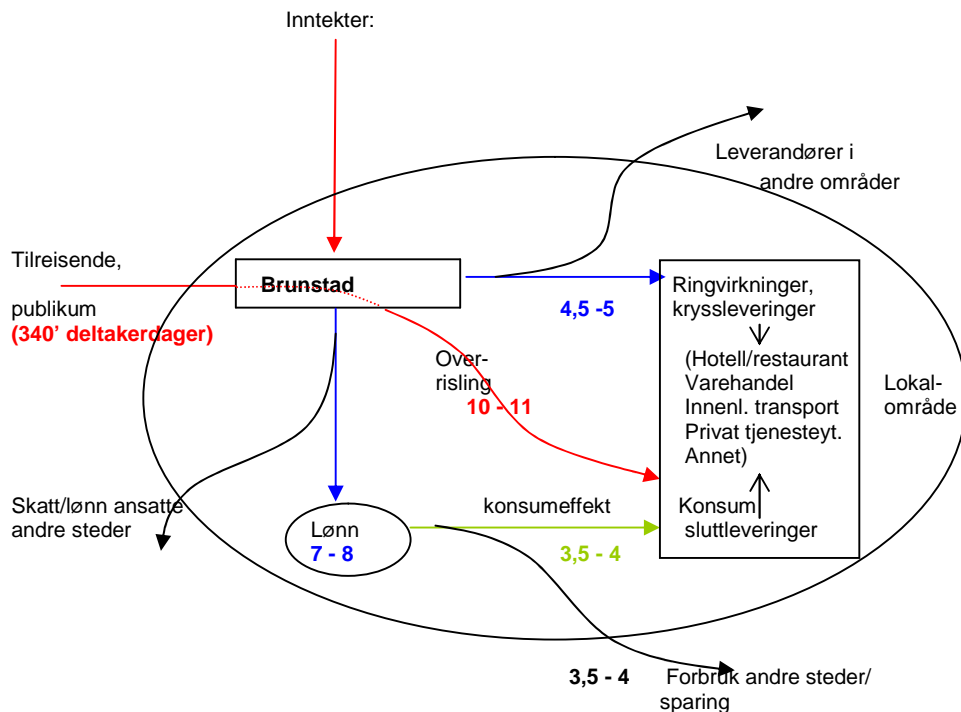

b) Til Vestfold fylke (inkl. Stokke kommune):

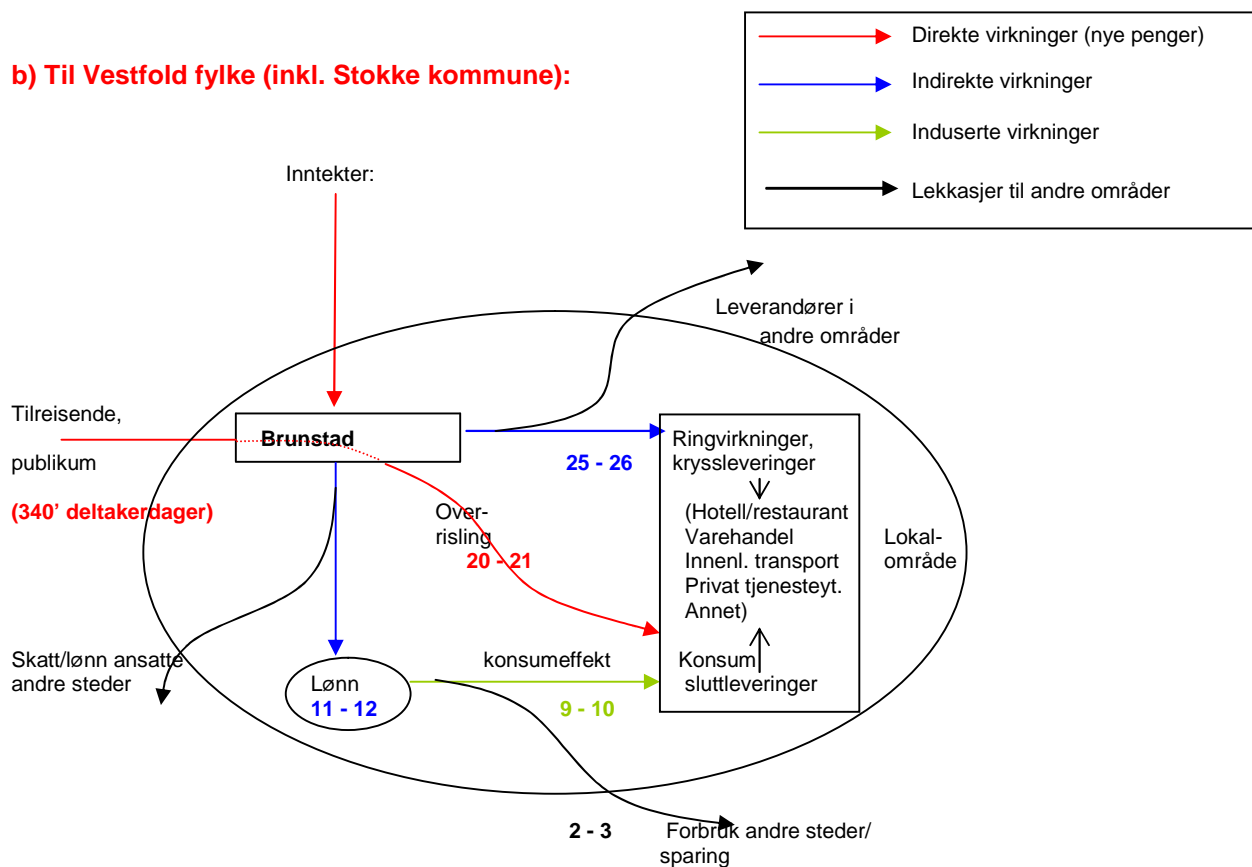

Estimerte pengestrømmer generert av virksomhetene på Brunstad etter utbygging (2017). Millioner 2008-kroner (ekskl. moms) basert på "nøkternt scenario".

a) Til Stokke kommune:

b) Til Vestfold fylke (inkl. Stokke kommune):

1. Innledning

Brunstad Conference Center (BCC) er lokalisert i Stokke kommune, Vestfold. Senteret har siden slutten av 50-tallet vært eid og drevet i regi av Den Kristne Menighet (DKM). I 2002 ble eierskapet overdratt til Stiftelsen Brunstad Stevnested, og anlegget ble videre leid ut til BCC AS. I dag driver BCC stevner og større arrangementer på kommersiell basis med et i norsk sammenheng unikt anlegg.

Senteret består av et nytt fellesanlegg åpnet i 2004, bestående av bl.a. konferansesal med 6 800 sitteplasser og 700 ståplasser. Konferansetekniske støttefunksjoner holder høy standard. Tilknyttet fellesanlegget er 874 boenheter, hvorav 780 boenheter i hytter og leiligheter kan disponeres av BCC, samt en campingplass. I forbindelse med overgang til og videre oppbygging av anlegget mot et rent forretningsmessig kongress- og konferansemarked, ønsker man nå å øke møteromskapasitet og utvide kjøkkenkapasiteten vesentlig, samt å doble overnattingskapasiteten. Det er videre planer om å legge om dagens adkomst til området, utvide parkeringsplassen og utvikle nye friluft- og aktivitetstilbud.

Stokke kommune er i gang med rullering av kommuneplanen. I den forbindelse har BCC/Brunstad meldt inn sine utbyggingsplaner. Disse har et omfang som utløser plankrav om konsekvensutredning. Stokke kommune har derfor bedt BCC om å legge fram en trafikkanalyse, en landskapsanalyse og et samfunnsregnskap / ringvirkningsanalyse. Denne rapporten dreier seg om samfunnsregnskap / ringvirkningsanalysen.

2. Kort om BCC og Brunstad

Brunstad Conference Center AS (BCC) har i 2008 hatt virksomhet på Brunstad i ca fire år. Før den tid ble Brunstad drevet i regi av Den Kristelige Menighet (DKM) og primært brukt som et stevne- og konferansesenter for menighetens medlemmer.

Selve eiendommen ble kjøpt i 1956 og drevet i regi av DKM fram til 2002. Da var det vesentlige av overnattingskapasitet i telt og campingvogner, hvis en ser bort fra de opprinnelige gardsbygningene. Disse er også delvis i bruk i dag, da framfor alt til de 200-250 utenlandske ungdommene som har ett års opphold på Brunstad.

I 1997 ble det startet en prosess med sikte på å heve standarden på området fra å være en stor campingplass, som etter hvert også bar preg av å ha vært med i mange år. Det var ønskelig å få fornyet området og bringe det opp til dagens standardnivå. I 2001 ble det godkjent en ny reguleringsplan for Brunstad med det innhold som området har i dag. I løpet av perioden 2002 til 2006 ble det investert i størrelsesorden 1 mrd. kroner, og av dette var ca 80% rene entrepriser som ble utført av aktører innenfor bygg- og anleggssektoren. Resten er beregnet verdi av dugnadsarbeid.

I 2004 sto selve konferansesenteret ferdig. Det er et anlegg på i alt ca 25 000 m², hvor de største delene er selve konferansesalen (4 800m²) med 6 800 sitteplasser og 700 ståplasser i tillegg. Dessuten inneholder dette bygget restaurant, kafeteria, butikker/kiosker, fellesarealer, administrasjonslokaler og 80 leiligheter. I alt på området er det 780 boenheter i hytter/leiligheter med i underkant av 5 000 senger. Bruksretten til boenhetene eies av medlemmer i DKM men disponeres av BCC i perioder da DKM ikke selv har stevner på stedet.

I 2002 ble Stiftelsen Brunstad Konferansesenter stiftet, og stiftelsen overtok eiendommen Brunstad, og en del av DKMs øvrige eiendommer. Stiftelsen er i prinsippet et eierselskap mens driften av eiendommen utføres av BCC AS som ble etablert i 2003. BCC drives nå som et konferansesenter med kunder fra flere segmenter enn DKM, og det er ønsket om å utvikle denne delen av virksomheten som ligger til grunn for de planene BCC nå har med området. Pr i dag (2008) er DKM uten sammenlikning den helt dominerende bruker av anlegget og området med i underkant av 300 000 deltakerdager. I løpet av siste år har andre arrangementer med eksterne kunder (ikke DKM) utgjort om lag 25 000 deltakerdager. Bedriftsøkonomisk for selskapet BCC AS utgjør i dag de eksterne arrangementene

ca halvparten av omsetningen. Regionaløkonomisk vil likevel overrislingseffektene fra DKMs medlemmer være av størst betydning, nettopp pga de store volumene.

I norsk sammenheng er stedet unikt i den forstand at det ikke fins tilsvarende anlegg som disponerer både stor konferansesalkapasitet med avanserte tekniske fasiliteter, bl.a. for simultantolkning og intern og ekstern lyd- og bildeoverføring, og stor overnattingskapasitet i nær tilknytning til selve konferanseanlegget.

En økt satsing på eksterne (utenfor DKM) og kommersielle konferanse- og kongress-arrangementer stiller imidlertid større krav til overnattingskapasitet i enkeltrom og større kjøkken- og anretningsfasiliteter enn man har i dag. Man ønsker også å øke fleksibiliteten i konferansekapasiteten gjennom å kunne tilby mindre rom (ca kapasitet på 200 personer), auditorium, møterom, osv. i tillegg til den store salen.

3. Regional kontekst

Stokke kommune ligger i et området som etter norske forhold er tett befolket og har små avstander mellom byer og tettsteder. Kommunen har vel 10 500 innbyggere og et kommunesenter med knapt 2 800 innbyggere. Det er korte avstander til byene Tønsberg og Sandefjord. Per 01.01.08 hadde tettstedet Tønsberg 46 862 innbyggere, mens Sandefjord hadde 40 596 innbyggere. Med et lite kommunesenter og kort avstand til to langt større sentra, må en forvente at en stor del av etterspørselen både fra bedrifter og husholdninger i Stokke lekker ut til nabokommunene, eller til Oslo. En annen konsekvens av de små avstandene er at bo- og arbeidsmarkedene strekker seg langt ut over kommunegrensene. Folk kan bosette seg i Stokke uavhengig av om de har arbeid i kommunen, og de kan ta seg jobb i Stokke uten å bosette seg der. Utviklingen i folketall og antall arbeidsplasser kan derfor gå nokså uavhengig av hverandre. Likevel viser det seg at Stokke over lang tid har hatt sterk vekst både i folketall og antall arbeidsplasser. I det følgende skal vi se på folketall, arbeidsplasser og pendling i Stokke.

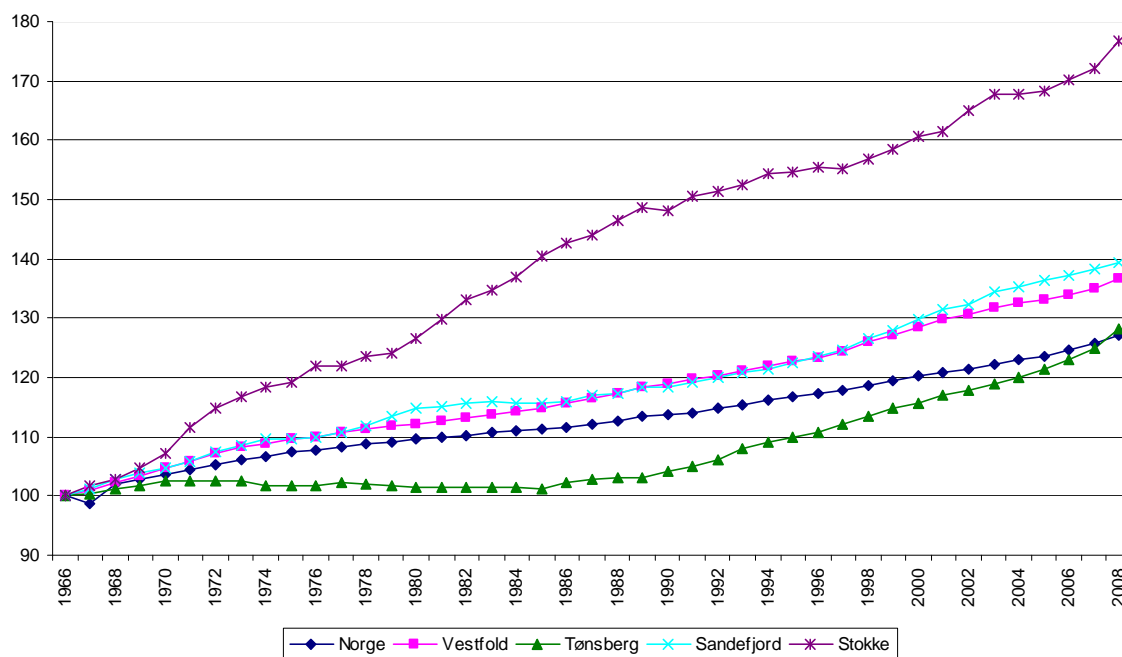
3.1. Folketall, sysselsetting og pendling

Stokke kommune har hatt langsiktig vekst i folketallet, langt sterkere enn nabokommunene, Vestfold og landet samlet. Mens folketallet i Norge økte med ca. 27 prosent fra 1966 til 2008, økte folketallet i Stokke med ca. 77 prosent.

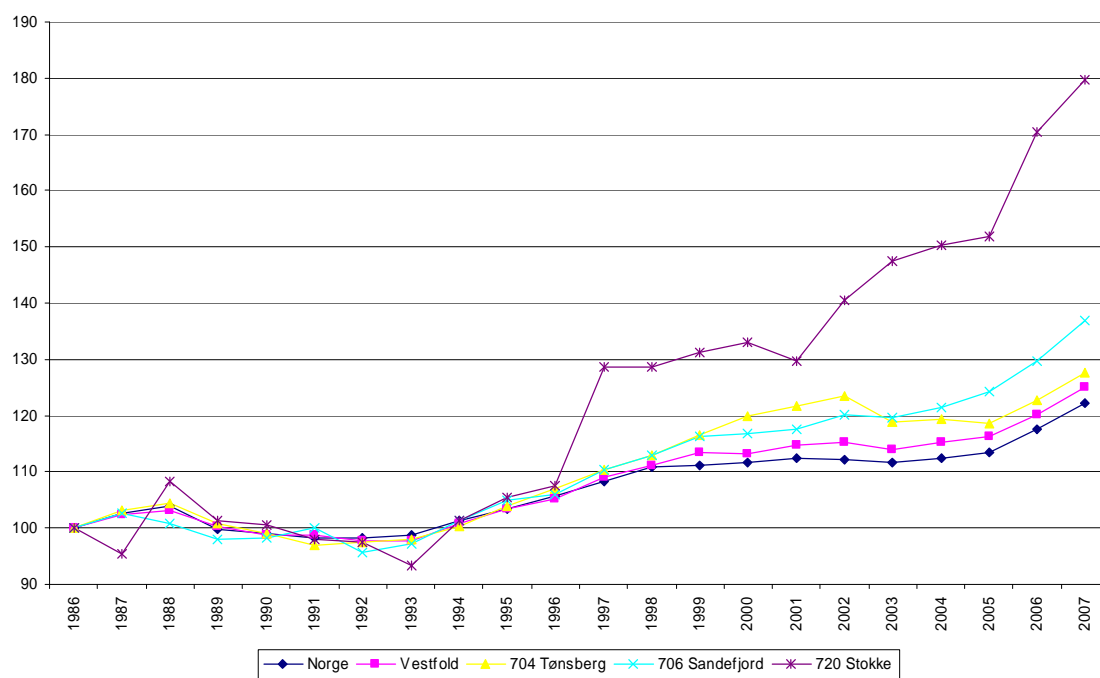
Fra 1966 til 2008 økte folketallet i Stokke fra 5 949 til 10 515, en økning på 4 566 personer. Stokke har hatt fødselsoverskudd (antall fødte fratrukket antall døde) i alle år fra 1966 til 2007, og fødselsoverskuddene ga en tilvekst på 1 964 personer. Det var netto innflytting til Stokke i 31 av de 41 årene fra 1996 til 2007. Samlet netto innflytting i perioden var 2 602. (Jfr. fig. 3.1.)

Etter nedgangskonjunkturen tidlig på 1990-tallet har antall arbeidsplasser økt både i Norge, Vestfold, Tønsberg, Sandefjord og Stokke. Veksten i Stokke har vært langt

Figur 3.1 Utvikling i folketall 1966-2008. Indeks: 1966=100. Kilde: SSB

Figur 3.2 Sysselsatte etter arbeidssted (=antall arbeidsplasser) 1986-2007. Indeks: 1986=100. Kilde:SSB

sterkere enn i nabokommunene, og også enn gjennomsnittet både i Norge og i Vestfold. Fra 1994 til 2007 økte antall arbeidsplasser i Stokke med nær 80 prosent. (Jfr. fig. 3.2.)

Ser vi på sysselsatte etter bosted, kommer konjunkturedgangen tidlig på 1990-tallet tydelig fram. Etter det har sysselsettingen økt sterkt. Fra 1993 til 2007 økte sysselsettingen (regnet etter bosted) i Stokke fra 4 230 til 5 579 (31,9 prosent). (Jfr. fig. 3.3.)

De tre figurene 3.1-3.3 viser at Stokke kommune etter vanlige regionaløkonomiske indikatorer har hatt en svært positiv utvikling over lang tid, med sterk vekt i folketall, antall arbeidsplasser og sysselsetting.

I figur 3.4 ser vi forskjellen mellom sysselsatte etter arbeidssted (antall arbeidsplasser) og sysselsatte med bosted i Stokke kommune.

Differansen mellom "Sysselsatte etter bosted" og "Sysselsatte etter arbeidssted" svarer til netto utpendling. Det har vært netto utpendling fra Stokke i alle år fra 1986 til i dag. Netto utpendling er redusert fra vel 1 300 i 1986 til vel 650 i 2007. Antall sysselsatte med bosted i Stokke har økt sterkt, og veksten i antall arbeidsplasser har vært enda sterkere. Det betyr at netto utpendling fra Stokke er vesentlig redusert i perioden, fra 32,4 prosent i 1986 til 11,8 prosent i 2007.

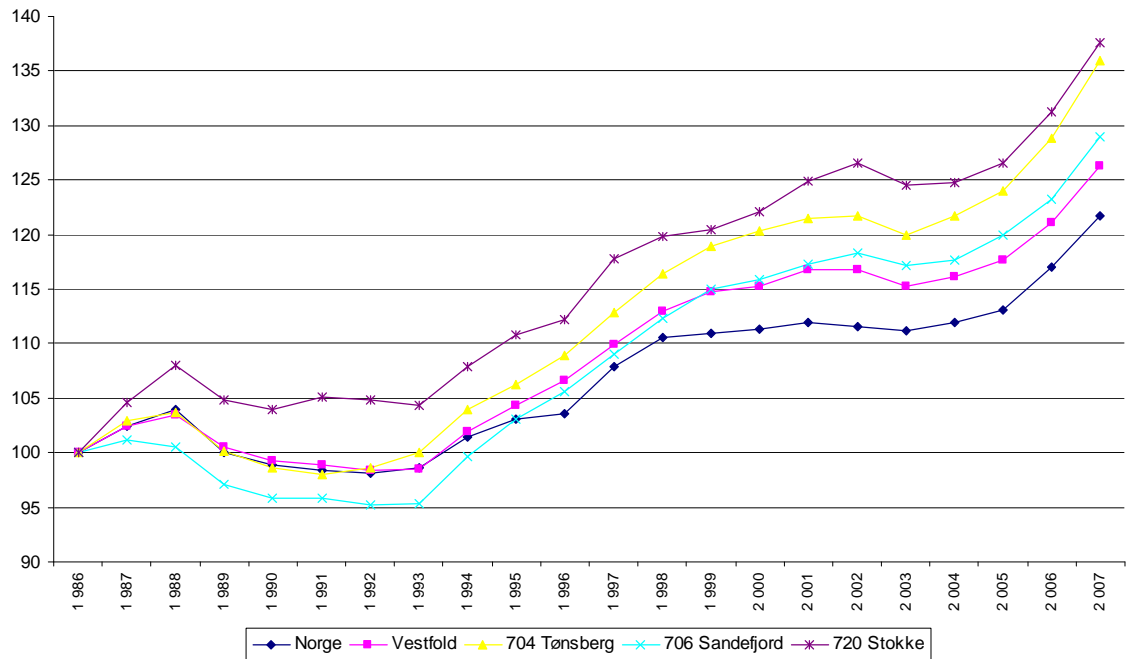
Som nevnt er det tette koplinger mellom kommunene i regionen, og tall fordelt etter kommunegrensene gir nødvendigvis ikke det hele og fulle bildet. Pendlingsstrømmene mellom kommuner og tettsteder i regionen kan i mange tilfelle gi bedre innsikt i hva som egentlig er funksjonelle bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Av Stokkes 5 603 sysselsatte i 2007 var det bare 1 998 (35,7 prosent) som hadde sin arbeidsplass i Stokke. Resten, 3 605 personer, pendlet ut av kommunen. Tilsvarende var det 2 941 personer (2 939 – 1 998) som pendlet inn i for å arbeide i Stokke kommune.

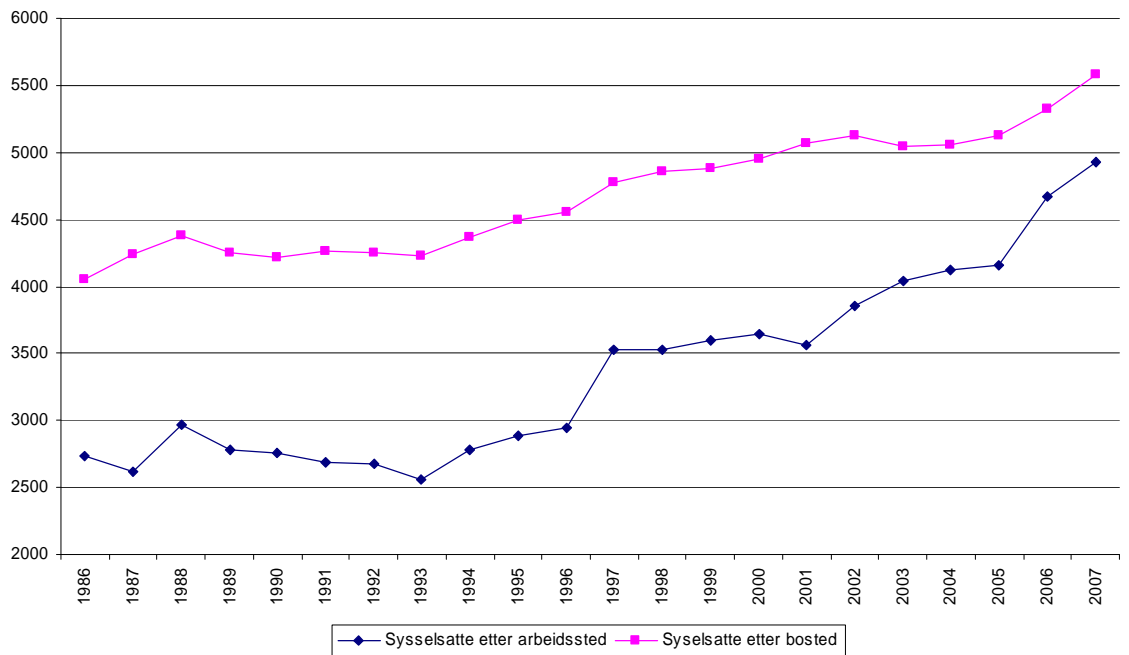
Fra Stokke pendlet 1 870 arbeidstakere til Tønsberg, mens 735 pendlet motsatt veg. Mellom Stokke og Sandefjord er det større balanse i pendlingsstrømmen. 501 personer pendlet fra Stokke til Sandefjord, 663 pendlet motsatt veg. Det var altså netto utpendling fra Sandefjord til Stokke. Nøtterøy, Andebu, Horten, Larvik og Re er også tett integrert i Stokkes arbeidsmarked, med relativt store pendlingstall både til og fra Stokke.

Av de 5 603 sysselsatte som bor i Stokke har 5 051 (90,1 prosent) sin arbeidsplass i Vestfold. Stokke har 4 939 arbeidsplasser. 4 492 (91,1 prosent) av disse arbeidsplassene er fylt av arbeidstakere bosatt i Vestfold.

Figur 3.3 *Sysselsatte etter bosted 1986-2007. Indeks: 1986=100. Kilde: SSB*

Figur 3.4 *Sysselsatte etter arbeidssted (=antall arbeidsplasser) og bosted (sysselsatte), Stokke. 1986-2007. Kilde:SSB*

Pendlingsstallene illustrerer godt at det er små avstander og korte reisetider mellom kommunene. Bo- arbeidsmarkedsregionene har en større geografisk utstrekning enn dagens kommuner. Dette betyr at ringvirkninger av økonomisk aktivitet i en kommune i stor grad vil lekke ut til nabokommuner. Når en bedrift etableres eller utvides i Stokke vil bare en liten del av bedriftens underleveranser kunne hentes fra Stokke, og bare en begrenset del av de sysselsattes skatteinntekter vil gå til Stokke kommune. Dette fordi personskatten går til den ansattes bostedskommune, ikke til den kommune hvor arbeidsplassen er lokalisert. Totalt sett kommer Stokke svært godt ut av denne ordningen ved at den netto har vel 650 arbeidstakere som er bosatt i Stokke og skatter dit, selv om de har sin arbeidsplass i andre kommuner.

Arbeidstakernes lønninger går til konsum og sparing/investeringer. Stokke kommune har langt flere sysselsatte og langt høyere lønnsinntekter enn det omfanget av lokalt næringsliv skulle tilsi. Utpendlerne bidrar med en stor del av lokale kjøpekraften i Stokke. Spørsmålet er om det finnes lokale tilbud som kan tilfredsstille etterspørselen fra kommunens innbyggere.

Pendlingstallene i tabell 3.1 viser hvordan Stokke er integrert i arbeidsmarkedene i nabokommunene.

Tabell 3.1 Pendling til og fra Stokke 2007. Kilde: SSB

Hvor arbeider folk bosatt i Stokke?		Hvor bor de som arbeider i Stokke?	
Kommunenummer og -navn	Antall	Kommunenummer og -navn	Antall
0720 Stokke	1998	0720 Stokke	1998
0704 Tønsberg	1870	0704 Tønsberg	735
0706 Sandefjord	501	0706 Sandefjord	663
0301 Oslo	203	0722 Nøtterøy	252
0722 Nøtterøy	153	0709 Larvik	188
0719 Andebu	150	0716 Re	187
0701 Horten	131	0701 Horten	174
0709 Larvik	105	0719 Andebu	169
0716 Re	83	0806 Skien	46
0602 Drammen	57	0702 Holmestrand	45
0702 Holmestrand	33	0301 Oslo kommune	42
0219 Bærum	30	0723 Tjøme	36
0805 Porsgrunn	25	0805 Porsgrunn	36
2311 Sokkelen sør for 62° N	24	0602 Drammen	28
0806 Skien	20	0106 Fredrikstad	15
1201 Bergen	18	0713 Sande	14
1103 Stavanger	12	0814 Bamble	14
1601 Trondheim	12	0714 Hof	13
0723 Tjøme	11	0728 Lardal	13
0105 Sarpsborg	10	0105 Sarpsborg	11
0220 Asker	10	0605 Ringerike	11
1001 Kristiansand	9	1201 Bergen	11
0604 Kongsberg	6	0213 Ski	10
0713 Sande	6	0625 Nedre Eiker	10
0714 Hof	6	0604 Kongsberg	9
0106 Fredrikstad	5	0403 Hamar	8
0235 Ullensaker	5	0624 Øvre Eiker	8
Andre kommuner	110	0626 Lier	7
		1601 Trondheim	7
		0104 Moss	6
		0219 Bærum	5
		0220 Asker	5
		0619 Ål	5
		0711 Svelvik	5
		0807 Notodden	5
		1221 Stord	5
		Andre kommuner	143
Sysselsatte i alt	5603	Arbeidsplasser i alt	4939

3.2. Detaljhandelsomsetning og næringsstruktur

I 2007 var omsetningen i detaljhandelen i Stokke, regnet per innbygger i kommunen, på knappe 30 000 kroner. Tilsvarende tall for Tønsberg var vel 110 500 og for Sandefjord nesten 96 700. (Jfr. tab. 3.2.) Dette viser at en stor del av de konsumgenererte ringvirkningene lekker ut av Stokke kommune. En konsekvens av dette er at økt aktivitet i Stokke, f.eks. gjennom utvidelse av virksomheten på Brunstad, bare kan gi begrensede ringvirkninger i Stokke kommune. Dette fordi både underleveransene til bedriften BCC i hovedsak må hentes utenfor Stokke, og fordi den konsumeterspørsmål som skapes gjennom økte lønnsinntekter i stor grad lekker ut av kommunen. Derfor kan ringvirkningsanalysene ikke begrenses til Stokke, men må omfatte et større geografisk område. I våre beregninger i kapittel 6. har vi sett på ringvirkningene i a) Stokke og b) Vestfold.

Tabell 3.2 Omsetning pr. innbygger i detaljhandel 2007. Kroner. Kommuner i Vestfold.

Kilde: SSB

Kommune	Omsetn. kr. pr. innb. 2007
0701 Horten	54 384
0702 Holmestrand	64 017
0704 Tønsberg	110 511
0706 Sandefjord	96 683
0709 Larvik	67 728
0711 Svelvik	26 600
0713 Sande (Vestfold)	31 583
0714 Hof	26 015
0716 Re	43 680
0719 Andebu	38 179
0720 Stokke	29 927
0722 Nøtterøy	41 187
0723 Tjøme	56 423
0728 Lardal	22 149

Tabell 3.3 Næringsgrupper med over 20 arbeidsplasser i Stokke 2007.

Kilde: SSB.

Næringsgruppe (2-siffer NACE)	Arbeidsplasser 2007
85 Helse- og sosialtjenester	706
80 Undervisning	495
74 Annen forretningsm. tjenesteyting	375
51 Agentur- og engroshandel	347
15 Næringsmiddel- og drikkevareindustri	320
01 Jordbruk, jakt og viltstell	273
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	260
52 Detaljhandel og reparasjon av varer	233
64 Post og telekommunikasjoner	229
60 Landtransport og rørtransport	210
55 Hotell- og restaurantvirksomhet	193
28 Metallvareindustri	189
75 Off.adm. og forsvar, sosialforsikr.	131
22 Forlag og grafisk industri	121
29 Maskinvareindustri	105
21 Treforedling	92
70 Eiendomsdrift	74
91 Interesseorganisasjoner	68
92 Kulturell tjenesteyting og sport	63
50 Motorkjøretøytjenester	50
20 Trelast- og trevareindustri	43
61 Sjøtransport	40
63 Tjenester tilknyttet transport	39
25 Gummivare- og plastindustri	31
72 Databehandlingsvirksomhet	28
71 Utleievirksomhet, mask. og utstyr	26
33 Instrumentverkstedindustri	23
93 Annen personlig tjenesteyting	22
Arbeidsplasser i alt	4 939

Tabell 3.3. viser alle næringsgrupper med mer enn 20 arbeidsplasser (sysselsatte etter arbeidssted) i Stokke i 2007. For å sammenlikne næringsstrukturen i Stokke med næringsstrukturen i andre kommuner/regioner, ser vi på *lokaliseringkvotientene*. En lokaliseringkvotient (LQ) sier i hvilken grad sysselsettingen i en næring er over- eller underrepresentert i en region. Er verdien 1 har den aktuelle næringen en sysselsettingsandel i regionen som svarer til landsgjennomsnittet, er verdien under 1 er næringen underrepresentert. En LQ på 0,5 betyr følgelig at næringen bare er representert til det halve av hva den ville vært hvis den skulle ligge på landsgjennomsnittet. Omvendt betyr verdier over 1 at næringene er overrepresenterte, for eksempel betyr en LQ på 2 at næringen relativt sett har dobbelt så mange sysselsatte i regionen som på landsbasis.

I tabell 3.4. har vi tatt med sektorer der Stokke har $LQ > 1,00$. Det som kan sies å særprege en region eller en kommune, er næringer som både har mange sysselsatte (i absolutte tall) og høy LQ. For Stokke er dette næringsmiddelindustri, post- og telekommunikasjoner, jordbruk, metallvareindustri, forlag og grafisk virksomhet, landtransport, treforedling, agentur- og engroshandel og maskinvareindustri.

Næringsstrukturen har stor betydning for hvilke underleveranser en bedrift, f.eks. virksomhetene på Brunstad, kan få dekket gjennom lokale leverandører. Næringer der Stokke har lav lokaliseringkvotient (jfr. tab. 3.5.) vil det derfor generelt sett i utgangspunktet ikke være realistisk å forvente skal kunne få store underleveranser.

Tabell 3.4. Lokaliseringskvotienter, basert på sysselsatte etter arbeidssted, 2007.
Omfatter næringsgrupper der Stokke har $LQ > 1,0$. Kilde: SSB.

Næringsgruppe	Arbeids- plasser Stokke 2007	Lokaliseringskvotienter			
		0720 Stokke	0704 Tønsberg	0706 Sandefjord	Vestfold
21 Treforedling	92	7,72	0,00	0,00	0,64
10 Bryting av kull, utvinning av torv	6	7,27	0,00	0,00	0,35
28 Metallvareindustri	189	4,10	1,57	1,60	2,00
15 Næringsmiddel- og drikkevareindustri	320	3,17	2,30	0,95	1,38
64 Post og telekommunikasjoner	229	2,96	1,20	0,50	0,85
25 Gummivare- og plastindustri	31	2,71	0,99	1,03	1,57
01 Jordbruk, jakt og viltstell	273	2,41	0,47	0,50	0,89
22 Forlag og grafisk industri	121	2,23	0,70	0,73	0,69
71 Utleievirksomhet, mask. og utstyr	26	2,16	0,91	1,19	0,90
29 Maskinvareindustri	105	1,98	0,21	0,67	0,81
60 Landtransport og rørtransport	210	1,73	0,43	0,46	0,68
17 Tekstilindustri	14	1,71	0,53	0,43	0,72
51 Agentur- og engroshandel	347	1,56	1,08	1,45	1,18
91 Interesseorganisasjoner	68	1,42	0,86	0,39	0,67
33 Instrumentverkstedindustri	23	1,39	0,95	0,24	4,26
80 Undervisning	495	1,31	0,73	0,91	1,00
20 Trelast- og trevareindustri	43	1,29	0,28	0,31	1,23
55 Hotell- og restaurantvirksomhet	193	1,18	0,92	1,05	0,86
02 Skogbruk	14	1,14	0,25	0,21	0,93
70 Eiendomsdrift	74	1,08	1,22	1,08	1,07

Tabell 3.5 Lokaliseringskvotienter, basert på sysselsatte etter arbeidssted 2007. Et utvalg av sektorer der Stokke har lav LQ . Kilde: SSB.

	Arbeids- plasser Stokke 2007	Lokaliseringskvotienter			
		0720 Stokke	0704 Tønsberg	0706 Sandefjord	Vestfold
45 Bygge- og anleggsvirksomhet	260	0,72	1,08	1,18	1,11
92 Kulturell tjenesteyting og sport	63	0,70	0,89	0,73	0,74
52 Detaljhandel og reparasjon av varer	233	0,57	1,22	1,24	1,15
93 Annen personlig tjenesteyting	22	0,43	1,05	1,13	1,06
75 Off. adm. og forsvar, sosialforsikr.	131	0,42	1,25	0,63	0,90
72 Databehandlingsvirksomhet	28	0,34	0,89	1,14	0,70
66 Forsikring og pensjonsfond	4	0,21	1,42	0,20	0,48
65 Finansiell tjenesteyting	7	0,12	0,89	0,68	0,61

4. Analysemodell

I analysen vår tar vi utgangspunkt i en tankemodell basert på økonomisk-base-teori. Den innebærer at vekst internt i det området som analyseres er basert på pengestrømmer som tilføres området utenfra. I forbindelse med vanlig vareproduksjon sendes varer ut av regionen i bytte mot penger. Ved tjenesteproduksjon, som turisme eller andre arrangementer der kundene kommer til produksjonsstedet, vil det være kundenes/de tilreisendes faste bosted som er avgjørende betydning for hvor mange nye penger som tilføres, og dermed effektene i det studerte området. Istedenfor å sende ferdig produserte varer ut av området hentes folk fra andre steder inn til området. Da det bare er penger med opphav utenfor området som regnes som grunnlaget for vekst er det altså bare "nye penger" som teller i denne sammenheng.

Det er et tiltaks/arrangements *tiltrekningskraft* som vil være avgjørende for hvor mange "nye" penger som tilføres et avgrenset område. Penger som er i området fra før (dvs. fra personer som bor fast i området) kan for så vidt bidra til omsetning i selve arrangementet, men vil ikke være nye inntekter og bare bidra lokaløkonomisk i den forstand at de kanskje brukes på andre måter enn de ellers² ville gjort. Det er da den evt. alternative bruken som avgjør hvorvidt en får økte eller reduserte inntekter til området pga arrangementet. Lokale deltakere i Brunstads arrangementer skal derfor i prinsippet holdes utenfor, men det er i praksis vanskelig hvis en ikke har eller kan gjennomføre egne gjesteundersøkelser. Det har ikke vært mulig i forbindelse med denne utredningen.

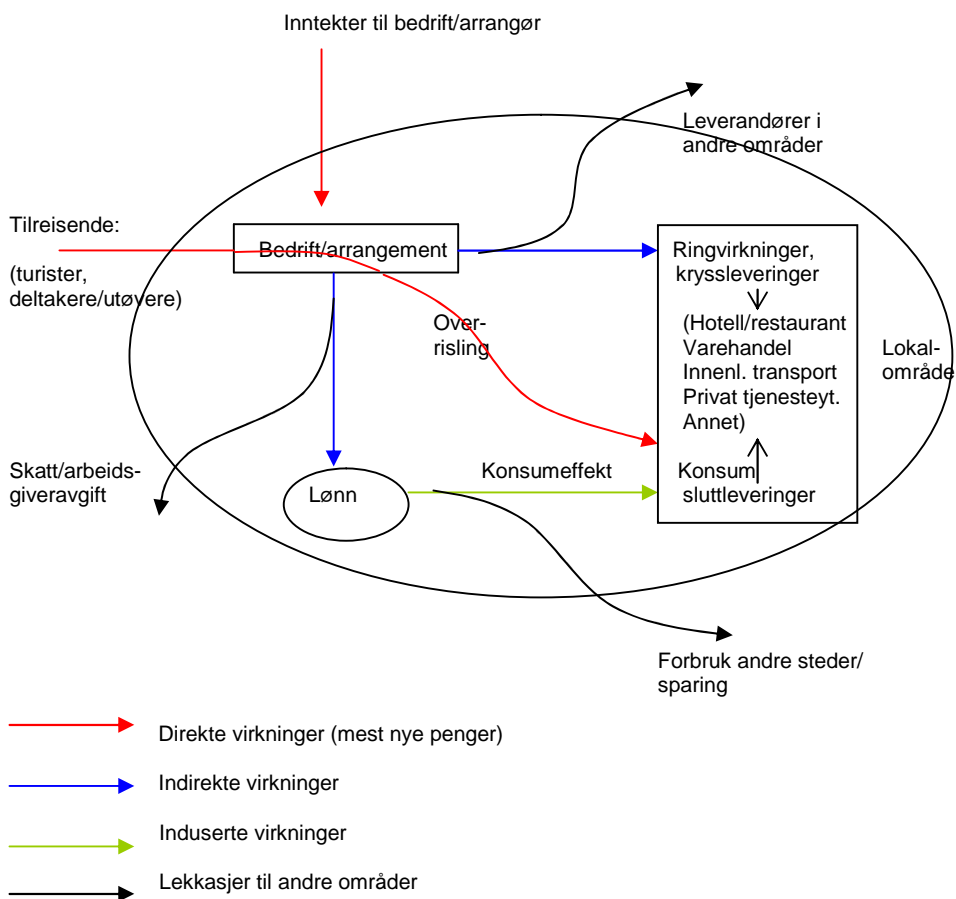
De lokaløkonomiske virkningene består altså i denne sammenheng av to deler:

- 1) Overrisslingseffekter, som skyldes at tilreisende brukere/gjester fra utenfor "lokalområdet" bruker penger til overnatting, mat og annen handel mens de oppholder seg i lokalområdet.
- 2) Ringvirkninger, som oppstår når bedriftens (her: BCC og andre virksomheter på Brunstad) inntekter brukes til innkjøp av underleveranser i fra andre bedrifter (underleverandører) lokalisert til det definerte lokalområdet, og utbetalte lønninger brukes til innkjøp i det samme område (konsumvirkninger).

---

² Dersom ikke dette spesielle arrangementet fant sted.

Figur 4.1. Prinsippskisse - pengestrømmer generert av tiltak/arrangementer i et område

Kilde: Ericsson, Birgitta: Lokaløkonomiske virkninger av kulturarrangementer - et metodisk urent farvann, ØF-notat 06/2003, Østlandsforskning:Lillehammer.

Forutsetningene for at det i et gitt område skal genereres tilleggsleveranser i lokal underleveransesektor (ringvirkninger) bygger på to avgjørende premisser:

- 1) At de lokale leverandørene er i stand til å etterkomme etterspørselen produktmessig til en akseptabel pris, og
- 2) At leverandørene i tilfelle har ledige produksjonsressurser.

Dette tilsier at arrangementer/tiltak som kan passe inn i den lokale næringsstruktur (jfr. kapittel 3.) og økonomi har bedre forutsetninger for å generere lokaløkonomiske effekter enn arrangementer eller tiltak som ikke gjør det.

Sammenhengene er anskueliggjort i figur 4.1. Ellipsen forestiller det området som studeres (Stokke respektive Vestfold), og områdets næringsvirksomheter er plassert i boksen lengst til høyre. Bedriftene kan levere produkter/tjenester enten til selve BCC, og er da underleverandører som inngår i ringvirkningene, eller de kan levere til konsum (sluttleveringer) til privatpersoner og regnes da som direkte virkninger. Pilene ut av ellipsen viser at det brukes penger på steder også utenfor lokalområdet. Figuren viser de økonomiske sammenhengene i ett område og områdets samhandling med ”verden utenfor” området.

De røde pilene angir de direkte effektene (inntektene), mens blå og grønne piler viser hvordan ytterligere sirkulasjon av de direkte inntektene foregår i området. Sorte piler ut av området viser hvor i omløpet penger lekker ut av området.

Det er viktig å huske på at beløpene som refereres ikke er tall på verdiskapingen i regionen men netto inntektsvirkning (dvs. ekskl. moms). Særlig omsetning innenfor varehandelen og drivstoffsalg vil gi liten verdiskaping sammenliknet med andre næringssektorer (f.eks. vareproduksjon), mens tjenesteproduksjon normalt gir høy verdiskaping.

5. Datatilfang og datagrunnlag

Avtalen om analysen ble inngått primo oktober med avtalt rapportering 15. november. Tidsknapphet har gjort det uaktuelt å samle egne primærdata. Datatilfanget baserer seg derfor i hovedsak på materiale mottatt fra BCC. Tall for vare- og tjenesteinnkjøp til Brunstad (underleveranser), lønnsutbetalinger m.m. som relaterer seg til driften på Brunstad i perioden august 2007 til og med juli 2008 geografisk fordelt er levert av BCC. Videre baserer vi analysene av regionaløkonomiske virkninger av en eventuell utbygging fram mot 2017 og av driftsfasen ved 2017 på scenarioer og budsjetter utarbeidet av BCC³.

I våre estimater har vi inkludert alle virksomheter og selskaper som holder til på Brunstad, ikke bare BCC. BCC er imidlertid det største av disse, men også BCC Service, BCC Prosjekt og GET har en viss betydning i denne sammenheng. I analysen har vi ikke foretatt noen form for evaluering eller annen vurdering av det materialet som er stilt til rådighet fra BCC. Foreliggende arbeid er en analyse av de regionaløkonomiske virkninger for hhv. Stokke kommune og Vestfold fylke som følger av en slik virksomhet som dette materialet avspeiler. Datagrunnlaget er supplert med erfaringstall fra liknende analyser – dette er gjort nærmere rede for i forbindelse med de enkelte analyseskrittene i neste avsnitt.

Gitt dette datagrunnlaget er det antakelig fordelingen av deltakernes forbruk utenfor Brunstad som er beheftet med mest usikkerhet. Usikkerheten gjelder for estimatene over hvor mange deltakere som er aktive som forbrukere av varer og tjenester utenfor Brunstad (antall) mens de deltar i arrangement på Brunstad eller er på vei til eller fra et slikt arrangement. Den gjelder også forbruksmønster og forbruksnivå for de som da handler varer og tjenester utenfor Brunstad i slike situasjoner. Beregningene av *antall* baserer seg på tall fra BCC, mens vurdering av *forbruksnivå* baserer seg på erfaringstall fra sammenliknbare analyser vi har gjennomført i andre sammenhenger. Vi har forutsatt at samtlige tilreisende til Brunstad er bosatt utenfor Vestfold fylke. Dette fører antakelig til en viss overestimering av overrislingseffektene, da det på noen arrangementer vil være deltakere også fra Vestfold. Vi vet ikke hvor stor denne feilkilden er, men vi har vurdert den til å være forholdsvis liten. Mer detaljert redegjørelse for bruk av tilgjengelige data og hvilke forutsetninger vi gjør i analysen er gitt løpende i presentasjonen av resultatene i neste kapittel.

---

³ "BCC 2017. Prosjektrapport 24. juni 2008" og "Brunstad inn i fremtiden. Rapport fra arbeidsgruppen for konferansesenteret. 6. juni 2008".

6. Regionaløkonomiske virkninger av virksomheten på Brunstad

6.1. Oppsummering - samlet oversikt over virkningene

De regionaløkonomiske virkningene av aktiviteten på Brunstad er estimert for tre faser:

- Dagens driftssituasjon
- Utbygging fram mot 2017
- Driftssituasjonen i 2017 – det siste illustrert ved et optimistisk og et nøkternt scenario

Virkningene er videre fordelt på:

- Stokke kommune
- Resten av Vestfold fylke (uten Stokke kommune)

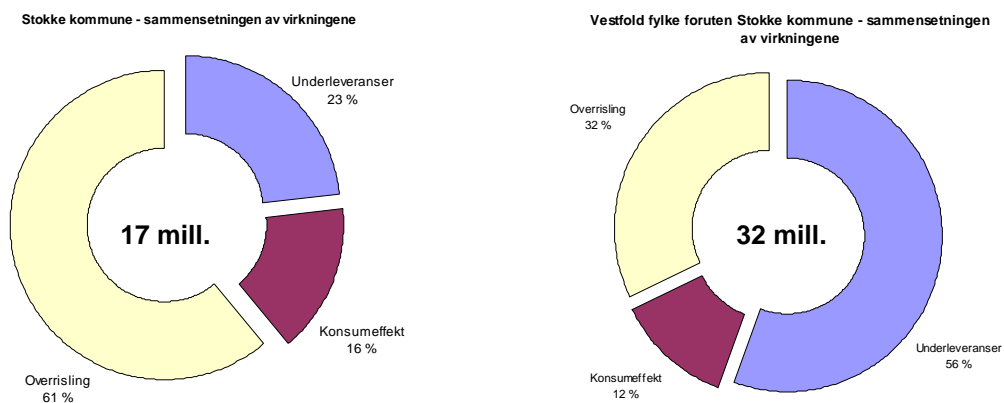
Nedenfor har vi samlet alle resultatene av analysen i én tabell (tab. 6.1.) for å forenkle oversikten. Den viser at med dagens driftskonsept og driftsvolum bidrar virksomhetene på Brunstad til at det blir lagt igjen i størrelsesorden 17 mill. kr. i Stokke kommune og ca 32 mill. kr. i resten av Vestfold. På bakgrunn av de opplysningene vi har hatt vil de tilsvarende tallene i 2017 være for Stokke ca 20-22 millioner og for resten av Vestfold 40-45 millioner. Dette er virkningene basert på BCC i driftssituasjonen. Samtlige beløp som oppgis i rapporten oppgis i 2008-kroner ekskl. moms.

I tillegg kommer de planlagte investeringene som har utløst disse utredningene. De regionaløkonomiske virkningene av investeringene vil kunne gi i størrelsesorden 10-12 millioner til leverandører i Stokke og ytterligere rundt 500 millioner i resten av Vestfold.

Tabell 6.1. Regionaløkonomiske virkninger av drift på Brunstad i 2008 og 2017 og i utbyggingsperioden. Alle beløp i 2008-kroneverdi. Millioner kroner.

Område	Drift 07/08 (ett år)	Utbyggings perioden	Drift 2017 (hele året)	
			Nøkternt	Optimistisk
Stokke kommune	17	11	19	22
Resten av Vestfold (ekskl. Stokke)	32	507	38	44
Vestfold i alt	49	518	57	66
Andre steder (resten av Norge/utlandet)	99	483	ie	ie
(- herav utlandet)	(4,4)	ie	ie	ie

ie: ikke estimert

Figur 6.1: Sammensetningen av de regionaløkonomiske virkningene av driften i 2008. Stokke kommune og resten av Vestfold.

Tabell 6.1. oppsummerer de beregnede regionaløkonomiske virkningene i henhold til modellen som er omtalt i kapittel 0. Datagrunnlaget for beregningene er presentert i forrige kapittel. Beregninger er gjort for dagens drift basert på regnskapstall for ett kalenderår i perioden 2007/2008. I utbyggingsperioden fram mot 2017 er det anslått den samme geografiske fordelingen av leveransene som i forrige utbyggingsperiode. Driftssituasjonen i 2017 er estimert ut fra et optimistisk og et nøkternt scenario hentet fra BCCs underlagsdokumenter for utbyggingen. Vi skal i dette kapitlet gjøre nærmere rede for beregningene som leder opp til konklusjonene i tabellen.

6.2. Sammensetningen av virkningene

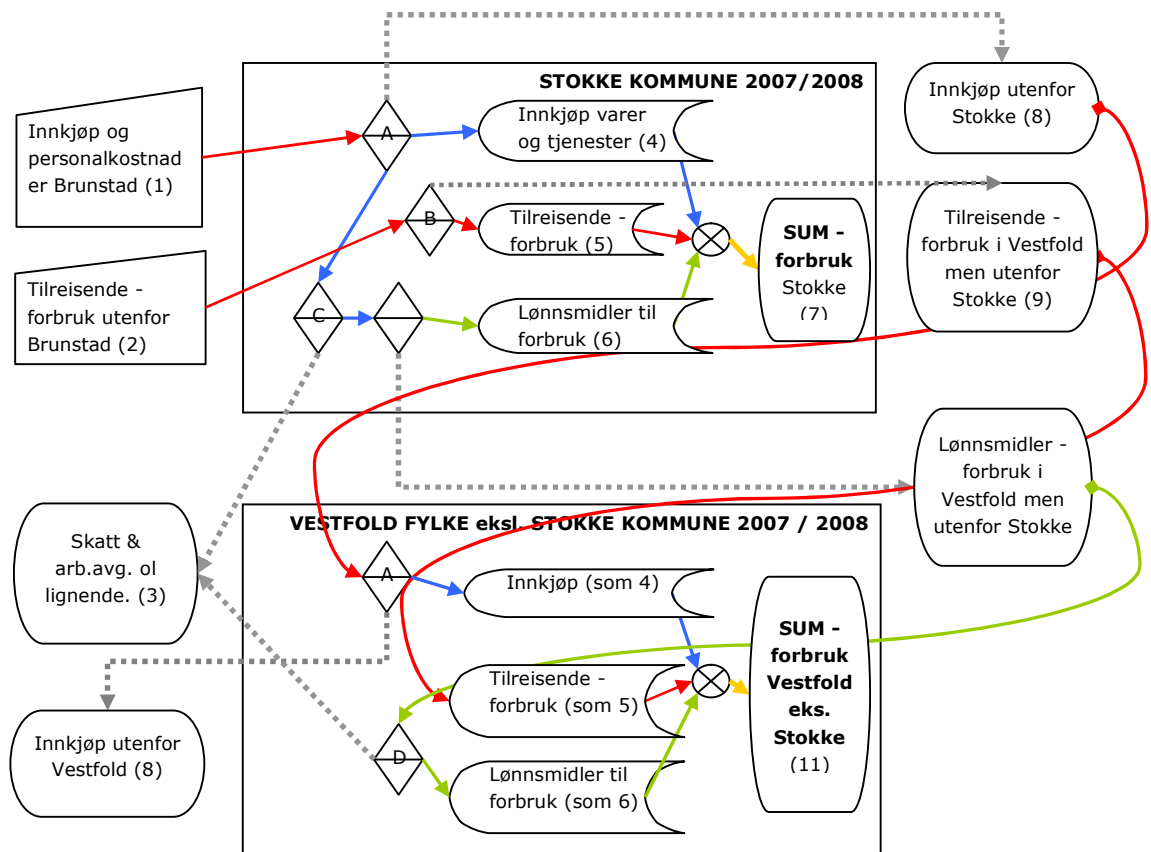
De samlede regionaløkonomiske virkningene av driften ved virksomheten på Brunstad genereres som vist i figur 4.1. foran. De består av tre hovedkomponenter avhengig av hvem og hvordan de genereres.

- Innkjøp av varer og tjenester (innsatsvarer) til drift ved Brunstad som kjøpes inn av bedriften BCC– heretter omtalt som *'underleveranser'*.
- Lokalt forbruk grunnet lønningsutbetalinger til personalet ved Brunstad – heretter omtalt som *'konsumeffekt'*.
- Tilreisendes forbruk i andre butikker og på andre steder utenfor Brunstad under arrangementene – heretter omtalt som *'overrissing'*.

For Stokke kommune vil i utgangspunktet overrissingen utgjøre de største omsetningstallene. Overrissingeffekten utgjør i 2008 mellom halvparten og to tredjedeler av de ca 17 mill. som ble lagt igjen i Stokke. Tilsvarende tall for resten av Vestfold er om lag én tredjedel. Dette skyldes primært at de samlede virkningene er om lag dobbelt så store i resten av Vestfold, noe som reduserer overrissingens relative betydning.

Figuren under oppsummerer den relative betydningen av underleveranser, konsumeffekt og overrissing i virkningen av driften i 2007/2008 for Stokke kommune, og for resten av Vestfold fylke (uten Stokke kommune).

Figur 6.1. viser forskjellene i sammensetning av de samlede virkningene av driften i 2008 mellom Stokke kommune og resten av Vestfold. For Stokke kommune utgjør overrissingeffekten det største bidraget. For resten av Vestfold utgjør underleveransene av varer og tjenester den største delen. Vi skal nedenfor se nærmere på de beregningene som er gjort.

Figur 6.2: En skjematisk oppstilling av økonomiske strømmer som er beregnet.

Fargekode for pilene følger figur 4.1., med to tillegg som følge av at figuren skisserer to områder:

- **Rød** pil: Direkte virkninger
- **Blå** pil: Indirekte virkninger
- **Grønn** pil: Induserte virkninger
- **Gul** pil: Summerte bidrag
- **Grå** pil: Overføring til andre områder

Kostnader ved arrangementene (1) og forbruk utenfor Brunstad generert av tilreisende (2) er data som puttes inn i modellen. Kostnader sorteres i (A) til personalkostnader som igjen sorteres i (C) til (3) for skatt (30%) og avgifter (14,5%) til staten og (D) til disponibel inntekt. Disponibel inntekt sorteres i (D) (50/50) for (6) lønnsmidler brukt innenfor Stokke og (10) utenfor Stokke. Sortering i (A) går også til (4) innkjøp av varer og tjenester i Stokke og til (8) innkjøp utenfor Stokke. Tilreisende genererer også et forbruk (2) utenfor Brunstad som sorteres i (B) (50/50) til (5) for forbruk i Stokke kommune og til (9) utenfor Stokke kommune. Til slutt summeres forbruket utenfor Brunstad men i Stokke kommune til (7). Samme operasjoner gjennomføres så for Vestfold fylke eksklusiv Stokke. For lønnsinntekter opereres ikke med sparing, og alt forbruk tilskrives forbruk i Vestfold med Stokke. For andre tilpasninger – se teksten under.

6.3. Beregningsmodellen for driftssituasjonen

Figur 6.2. viser skjematisk den konkrete tolkingen av modellen i forrige kapittel for å beregne regionaløkonomiske virkninger av driften ved Brunstad. Figuren illustrerer sammenhengene mellom virkningene i Stokke kommune og i resten av Vestfold fylke. Den viser også hvordan vi har gjennomført beregningene trinn for trinn.

Tallene som er input til modellen kommer fra følgende kilder:

- Opplysninger fra Brunstad om innkjøp av varer og tjenester knyttet til driften på Brunstad i perioden fra og med august 2007 til og med juli 2008 (1 i figuren) fordelt på innkjøpsområde Stokke (4 i figuren), Vestfold (som 4 i figuren) eksklusive Stokke og utenfor Vestfold (8 i figuren).
- Opplysninger fra Brunstad om antall deltakere og type arrangement ved Brunstad i samme periode (2 i figuren), opplysninger om omsetningstall ved serveringspunkter og salgspunkter internt på Brunstad under arrangementer, samt opplysninger om gjennomsnittspris for et hovedmåltid ved serveringspunkter på Brunstad.

Med dette som input til modellen, supplert med forutsetninger om fordeling av økonomiske strømmer i modellen, er det gjort anslag over årlige regionaløkonomiske virkninger av drift i 2007/2008 og drift i 2017. Vi presenterer beregningene av drift i 2008 i kapittel 6.4. og for drift i 2017 i kapittel 6.5.

6.4. Estimer basert på driften i 2008

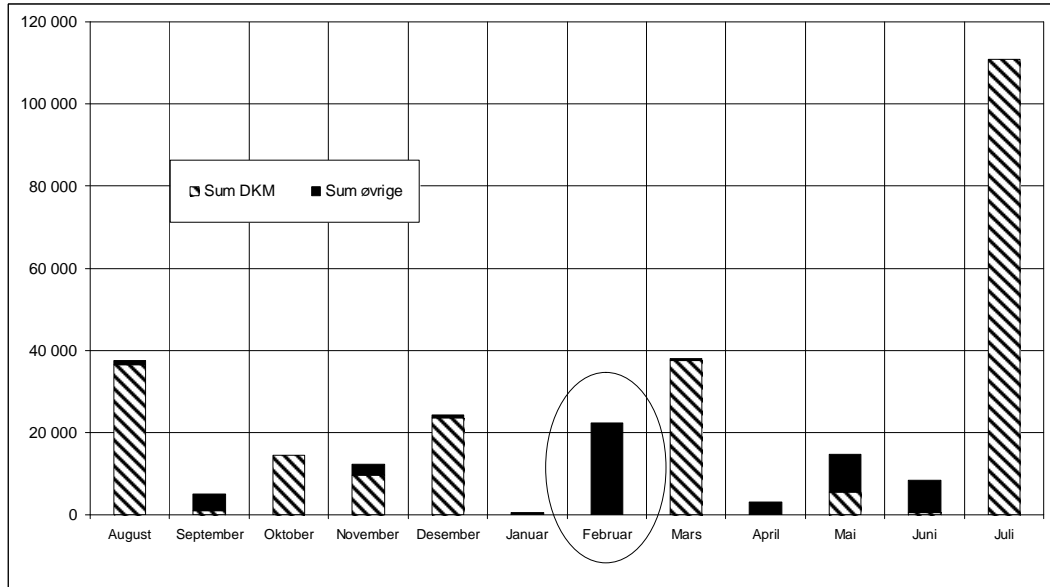
Beregningene av regionaløkonomiske virkninger med dagens driftsnivå og driftskonsept er i hovedsak basert på informasjon fra BCC om driften på anlegget i perioden august 2007 til og med juli 2008 – se kapittel 5.

6.4.1. Overrisling

Overrisling beregnes med utgangspunkt i antall deltakere som er aktive som forbrukere utenfor Brunstad under arrangementene. Vi opererer med ”deltakerdager” som et måletall av interesse for det forbruket som måles i overrisling. En deltakerdag er en deltaker som deltar på et arrangement en dag. En deltakerdag måler ikke overnatting. Vi antar i det følgende at all overnatting skjer på Brunstad, og derfor genererer ikke selve overnattingen

overrissing = { antall deltakerdager } x { andel dager som baserer seg på forbruk utenfor Brunstad } x { kronestørrelse på forbruket }

Figur 6.3: Formel for beregning av overrissing.

Figur 6.4: Antall deltakerdager på Brunstad etter måned i perioden august 2007 til og med juli 2008 og arrangementstype.

Tabell 6.2: Grunnlagstall for estimat av overrissingseffekt.

Kroner pr. deltakerdøgn.

Forbrukssektor	Beløp, kr.
Mat	50
Transport	15
Annet	30
I alt	95

inntekter utenfor Brunstad (se også drøfting senere i avsnittet). For overrislingen er det av interesse å registrere hvor mange deltakerdager som baserer seg på forbruk utenfor Brunstad, og størrelsen på forbruket.

Deltakere på de store arrangementene i regi av Den Kristne Menighet (DKM) sto i perioden august 2007 til juli 2008 for mer enn 90% av deltakerdagene på Brunstad. Denne gjestegruppen baserer seg langt på vei på sjølhushold og ordner sine egne måltider under oppholdene. Dette i motsetning til hovedtyngden av tilreisende til andre arrangementer og de mindre DKM-arrangementene, som gjennomgående kjøper ”full pakke” på Brunstad – dvs. konferansefasiliteter, bespising og overnatting under ett. Denne gruppen deltakere antar vi ikke er aktive forbrukere utenfor Brunstad mens de deltar på arrangementene. Et unntak her er enkelte større sportsarrangement som går over flere dager og hvor deltakerne tildeles en forbrukeradferd av samme type som for DKM-arrangementene (se også figur under). Det er DKM-arrangementene i august, oktober, desember, mars og juli, samt ridearrangement (AEG) i februar som bidrar til overrislingseffektene. For de øvrige arrangementene legger vi til grunn at disse deltakerne stort sett kjøper ”full pakke” på Brunstad.

I tillegg er det DKM-medlemmer som har brukerrester til boenhetene på området – en rettighet som stort sett tas ut i sommermånedene. Vi legger til grunn at det genereres i størrelsesorden 50 000 deltakerdager i rent ferie-/fritidsbetinget bruk av borettsshaverne. Da forutsetter vi at borettsshaverne stort sett har den samme atferd og forbruksmønster som andre feriegjester som overnatter på hytter/i leiligheter. Det betyr stor grad av sjølhushold.

DKM er følgelig den viktigste gruppen for overrislingseffekten – også fordi denne brukergruppen er på Brunstad over lengre tid, i hovedsak baserer seg på sjølhushold og dermed også er aktive forbrukere utenfor Brunstad. Andelene som gjør innkjøp utenfor Brunstad varierer på ulike stevner, men ligger typisk på 4 av 5⁴. I tillegg kommer et stort sportsarrangement i februar som vi antar har samme forbruksmønster. For å beregne størrelsen på overrislingseffektene har vi brukt erfaringstall fra forbruksundersøkelser over forbruk i forbindelse med opphold i fritidsbolig. Det er et forbruksmønster vi mener vil være rimelig relevant å bruke for de gruppene vi har på Brunstad.

Tilreisendes forbruk utenfor Brunstad – overrislingen – fordeles i modellen igjen mellom Stokke kommune og resten av Vestfold med halvparten i hvert område (sortering B i figur 6.2.). Dette er en antakelse som er åpen for diskusjon. Som vi har drøftet i kapittel 3., består regionen av små kommuner og det er svært vanskelig å gjøre vurderinger av hvordan handelsmønster fordeles på de enkelte kommunene. Det er antakelig viktigere å se på overrislingen til Vestfold som helhet. For dette området under ett er det en rimelig robust antakelse at det meste av effekten tilfaller de tre kommunene Stokke, Tønsberg og Sandefjord, men det altså vil være mer spekulativt å fordele effekten internt mellom disse

---

⁴ Anslag basert på informasjon som gir mulighet for å estimere antall solgte hovedmåltider internt på området og sammenholde dette med antall deltakere på Brunstad i aktuell periode.

tre kommunene. Det valget vi har gjort som grunnlag for tallene i tabell 6.1. er en 50/50-fordeling mellom Stokke og resten av Vestfold.

Størrelsen på forbruket og fordelingen på forbruksposter når det gjelder de forbruks-tallene vi opererer med for tilreisendes forbruk utenfor Brunstad er også åpne for diskusjon. Forbruksvolumet er beregnet etter formelen som er satt opp i fig. 6.3. foran.

Vi har gjort følgende antakelser:

- Arrangementer som er lagt opp med felles bespisning i sluttede grupper genererer deltakerbasert forbruk utenfor Brunstad (effekten her kommer gjennom Brunstad sitt innkjøp av varer og tjenester). Dette kan kalles for ”full pakke”-arrangementer.
- Vi legger til grunn at all overnatting ved arrangementene i 2007/2008 var på Brunstad. Dette er en feilkilde, ettersom det nok kjøpes noen overnattingstjenester i regionen utenfor Brunstad. Vi har ingen informasjon som tilsier at dette omfanget skulle være av vesentlig betydning for det samlede bildet.
- Arrangementer som har preg av stevner over flere dager genererer forbruk av deltakerne utenfor Brunstad. Antall forbrukere som handler utenfor Brunstad estimeres med utgangspunkt i data om antall deltakere på de aktuelle stevnene. Her legger vi til grunn at alle nyter ett hovedmåltid om dagen (se fotnote 4). Vi har så data for omsetning av hovedmåltider på serveringspunktene på Brunstad, og gjennomsnittsprisen for et hovedmåltid på de enkelte serveringspunktene. Dette gir et estimat over hvor mange hovedmåltider som inntas på Brunstad, og dermed også grunnlag for å anslå hvor mange hovedmåltid som etterspørres utenfor Brunstad. Antallet hovedmåltider som slik sett er estimert kjøpt utenfor Brunstad gir også antallet forbrukere blant tilreisende deltakere som er aktive handlere utenfor Brunstad. For disse legger vi til grunn et forbruksvolum som er hentet fra erfaringstall fra liknende undersøkelser. Det viser seg at i all hovedsak er det de store DKM-stevnene samt bruksberettigedes bruk av sine boenheter om sommeren som genererer over 90% av etterspørselen utenfor Brunstad av typen overrisling. Etter vår vurdering er dette en gruppe som ikke er helt ulik fritidsboligbrukere, og vi har derfor lagt til grunn et forbruksmønster som vi kjenner fra denne sektoren. (Ericsson&Grefsrud 2005)
- Andre tilreisende – dvs også de som har kjøpt ”full pakke” på Brunstad vil generere noe overrisling utenfor Brunstad. Det kan dreie seg om kjøp av drivstoff til egen bil, kioskvarer osv. Dette er ikke tatt med her.
- På den annen side vil noen tilreisende som ikke har kjøpt ”full pakke” ha med seg mat og således bruke mindre enn vi har anslått utenfor Brunstad. Dette er heller ikke tatt med her.

Det kan åpenbart være flere innkjøp i kategorien overrislingseffekter enn de vi har diskutert her. Disse vil imidlertid dels motveie hverandre, og det er ingenting som tyder på at de er av en størrelse som vil ha betydning i denne sammenheng. Det er relativt stor usikkerhet knyttet til denne type vurderinger, særlig når en ikke har primærdata basert på gjeste- og næringsstrukturene i det aktuelle området.

På dette grunnlag har vi estimert en overrislingseffekt til andre bedrifter enn BCC og Brunstad i Stokke på ca 10 millioner og om lag like mye i resten av Vestfold, dvs ca 20 millioner samlet i Vestfold. Dette er overrislingseffekten basert på driften siste år (2007/2008).

6.4.2. Konsum basert på lønnsutbetalingene

Fordi driften på Brunstad genererer sysselsetting og dermed lønnsutbetalinger skapes ytterligere en effekt, konsumeffekten, når de ansatte bruker lønna til innkjøp. Basert på opplysninger om lønnsutbetalinger ved Brunstad og informasjon om lønnsinntakernes bosted, kan vi anslå hvor stort forbruk lønnsutbetalingene fra Brunstad genererer lokalt i Stokke og i resten av Vestfold. For ansatte i disse områdene har vi lagt til grunn at:

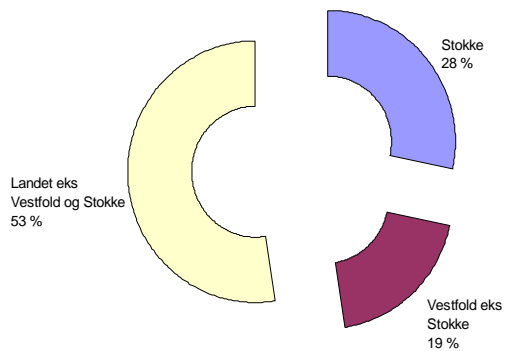
- Ansatte bosatt i Stokke har et forbruk av disponibel lønnsinntekt med 50% i Stokke og 50% i Vestfold for øvrig.
- Ansatte bosatt andre steder i Vestfold har et forbruk av disponibel lønnsinntekt på 50% i Vestfold foruten Stokke, og 50% utenfor Vestfold, alternativt går til sparing.

For fordeling av forbruk av lønnsinntekt mellom Stokke og de andre kommunene i Vestfold gjelder samme betraktning som under drøfting av overrisling foran.

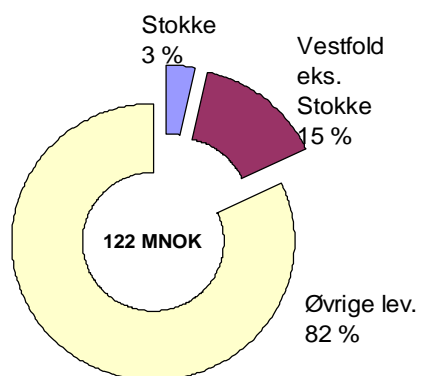
Vi har ikke lagt inn sparing og for ansatte bosatt i Stokke, mens halvparten av lønnsinntektene for ansatte i resten av Vestfold går enten til sparing eller til forbruk utenfor Stokke. Det er gjort slik, ikke fordi det er forskjell på lønnsinntakere i og utenfor Stokke, men som en praktisk approksimasjon for beregningsformål.

Med disse forutsetningene har vi estimert konsumeffekten basert på dagens drift til 2-3 millioner i Stokke kommune og rundt 4 millioner i resten av Vestfold, dvs. 6-7 millioner samlet i Vestfold.

For øvrig fordeler personalkostnadene ved Brunstad i perioden august 2007 til juli 2008 seg som vist i fig. 6.5.

Figur 6.5: Konsumeffekten etter område. August 2007- juli 2008. Prosent.

Figur 6.6: Underleveranser til Brunstad etter innkjøpsregion. August 2007 - juli 2008. Prosent.

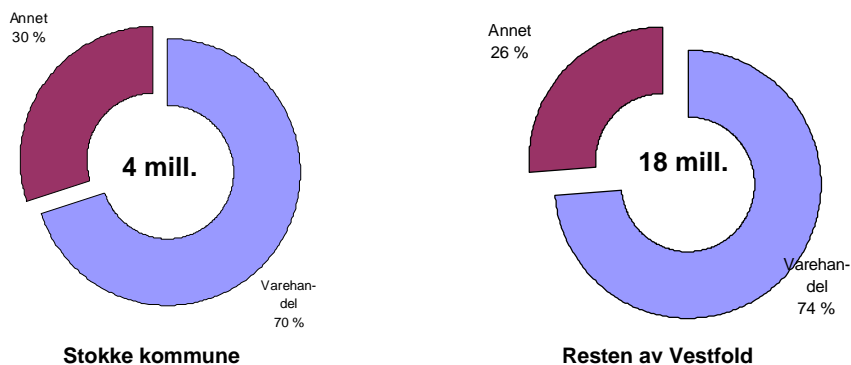
6.4.3. Underleveranser - innkjøp til Brunstad

Når BCC og de øvrige aktørene basert på Brunstad kjøper varer eller tjenester de bruker i sin egen drift oppstår den form for ringvirkninger som vi benevner *underleveranser*. Som vi har nevnt innledningsvis (i kap. 3 og 4) er lokal næringsstruktur og administrative grenser vesentlig for denne typen effekter. Vi har basert beregningene på reskontro og tilrettelegging av regnskapstall fra Brunstad for perioden august 2007 til juli 2008. Den geografiske fordelingen er foretatt ut fra leverandørbedriftens adresse.

Underleveranser av varer og tjenester til Brunstad fordeler seg på innkjøp fra hhv Stokke, resten av Vestfold og resten av landet (og utlandet) som vist i fig. 6.6.

Dagens drift har ført til innkjøp av underleverandører i Stokke på i størrelsesorden 4 millioner, og i resten av Vestfold om lag 18 millioner, dvs. ca 22 millioner samlet i Vestfold.

Svært mye av underleveransene og innkjøpene blir foretatt i varehandelsbedrifter, inkludert engros handel. Det gjelder både i Stokke og i resten av Vestfold. Det er rimelig all den tid mye av virksomheten på Brunstad er knyttet til serveringsvirksomhet og liknende videresalg. Av underleveranser som blir levert fra bedrifter i Stokke er en tredjedel imidlertid levert fra andre bransjer, trolig bransjer med høyere verdiskaping enn varehandel.

Figur 6.7.: Underleveranser til Brunstad etter bransje. Stokke og resten av Vestfold fylke. perioden august 2007- juli 2008. Prosent.

Tabell 6.3: Regionaløkonomiske virkninger av driften på Brunstad i 2007/ 2008. Stokke kommune og resten av Vestfold.

	Drift august 2007 – juli 2008		
	Beløp	Andel	Andel
Stokke kommune, i alt	17 MNOK	100 %	11 %
Andel: Underleveranser		23 %	
Konsumeffekt		16 %	
Overrisling		61 %	
Vestfold eksklusive Stokke	32 MNOK	100 %	22 %
Andel Underleveranser		55 %	
Konsumeffekt		12 %	
Overrisling		32 %	
Andre steder	99 MNOK		67 %
SUM	149 MNOK		100 %

Tabell 6.4. Forventet utvikling i antall deltakere ved drift i 2017 etter to scenarier utredet ved Brunstad.

	Scenario	Deltakere 2017	Økning i antall deltakere fra 07/08	Antall 07/08
Uten DKM	Optimistisk	83 450	212 %	(26 700)
	Nøkternt	48 400	81 %	
Med DKM	Optimistisk	281 853	25 %	(225 000)
	Nøkternt	246 803	10 %	

I tillegg kommer bruksrettshaveres bruk av sine ferieboliger – anslått til 50 000 overnattinger i så vel 2008 som 2017. **NB:** Det tallet kan ikke sammenliknes med antall deltakere som ellers er oppgitt i tabellen.

6.4.4. Regionaløkonomiske virkninger av driften i 2007/2008

Av de regionaløkonomiske virkningene som Brunstad genererte i løpet av siste driftsår ble 10-12%, eller om lag 17 millioner kroner, registrert i Stokke kommune. Brorparten av dette ble lagt igjen som overrisling direkte i andre bedrifter av de tilreisende selv.

I resten av Vestfold har vi estimert virkninger på rundt 32 millioner. Over halvparten av dette utgjøres av underleveranser av varer og tjenester til selve driften av Brunstad. En vesentlig del av Brunstads innkjøp blir imidlertid foretatt andre steder enn i Vestfold, og samlet lekker omtrent to tredjedeler av innkjøp og konsum ut av Vestfold. (Jfr. tab. 6.3.)

6.5. Estimater basert på skissert drift i 2017

Ved beregningene av effektene av driften i 2017 må vi først klargjøre forventet trafikkvolum og driftskonsept etter utbyggingen. Dette er opplysninger vi i sin helhet har hentet fra de to utredningene Brunstad 2017⁵ og Brunstad inn i fremtiden⁶. I disse utredningene er markedsbetraktningene og driftskonseptet i 2017 basert på to alternative scenarier, ett optimistisk og ett nøkternt scenario. I begge alternativer forutsettes det uendret omfang på arrangementer for DKM⁷ og ingen endring i bruksrettshaveres bruk av ferieboliger. Det betyr at all forventet vekst i arrangementer og deltakere er anslått som deltakere i arrangementer som kjøper 'full pakke' på Brunstad.

I tabell 6.4. er det satt opp den forventede utviklingen i antallet deltakere fra eksterne arrangementer. Selv med en forholdsvis stor forventet vekst i dette antallet deltakere, i det nøkterne anslaget opereres med nesten en fordobling i forhold til i dag, vil DKM-medlemmene også i framtida utgjøre den helt dominerende gjestegruppen på Brunstad.

Beregningene av effektene basert på det driftskonseptet som er skissert i 2017 etter utbyggingen av Brunstad, er i prinsippet gjennomført etter samme modell som er vist i figur 4.1. Vi har naturlig nok ikke har regnskapsinformasjon til å estimere de regionale fordelingene for effektene av driftssituasjonen i 2017. Vi har brukt fordelingene fra 2008/2007 på de nye tallene estimert som følge av veksten satt opp i de to scenarioene. Det generelle grepet vi har benyttet er altså å oppskalere anslagene for drift i 2008 for å håndtere det nye aktivitetsnivået for drift.

---

⁵ BCC 2017. Prosjektrapport 24. juni 2008

⁶ Brunstad inn i fremtiden. Rapport fra arbeidsgruppen for konferansesenteret. 6. juni 2008

⁷ Den samme forutsetningen Rambøll har brukt i sin utredning.

6.5.1. Overrisling ved drift i 2017

Som et resultat av at den samlede veksten er knyttet til deltakere som i hovedsak kjøper 'full pakke' ved BCC, vil veksten i antall deltakere i liten grad påvirke overrislings-effekten. Overrislingen er primært knyttet til deltakere som også er aktive forbrukere utenfor Brunstad. Vi legger derfor til grunn samme nivå på overrislingseffekter ved drift i 2017 som drift i 2008. Vi legger dessuten til grunn samme regionale fordeling av virkningene som vist i tabell 6.3. foran.

En slik antakelse kan være gjenstand for diskusjon. En økning i antall deltakere på mellom 10% og 25% vil bety mer trafikk til og fra Brunstad. Det er rimelig å tro at dette vil føre til mer handel av slikt som bensin og kioskvarer og liknende småhandel. Man kan også tenke seg at deltakeres bruk av kultur- og opplevelsestilbud i tillegg til det som er organisert og betalt "pakkevis" fra Brunstad blir utviklet og brukt i større grad enn det som er tilfelle i dag. Det, og andre liknende momenter, tilsier at overrislingseffektene vil kunne øke ut over det vi legger til grunn her.

Hvis tilbudet til deltakere internt på området blir styrket vil det derimot kunne gi en utvikling som isolert sett vil kunne redusere overrislingseffektene.

Det kan også tenkes andre momenter som påvirker overrislingen i den ene eller andre retning, for eksempel valgt transportform til Brunstad⁸. Etter vår vurdering er det en rimelig og nøktern avveiing av usikkerhet i anslagene for drift ved 2017 å operere med *samme overrisling i 2017 som for driften i 2008*.

Overrislingen i 2017 er estimert til ca 10 millioner i Stokke og ca 10 millioner i resten av Vestfold, dvs. ca 20 millioner samlet og om lag det samme som i 2008.

---

⁸ Vi har f.eks. ikke sett spesifikt på sammensetningen av den transittrafikken som evt. vil foregå mellom Torp og Brunstad eller Stokke og Brunstad. Dette vil i tilfelle gjelde deltakere på de eksterne arrangementene. Gitt den størrelsen vi her snakker om på DKMs stevner, den usikkerhet som ligger i overrislingsestimatene, og det samlet sett relativt begrensede volumet på eksterne arrangementsdeltakere, vil disse effektene trolig ligge godt innefor den usikkerheten man må regne med i slike beregninger.

6.5.2. Konsum basert på lønn i 2017

Driftsomfanget i 2017 vil kreve en oppbemanning i forhold til dagens nivå. I tabellen under har vi oppsummert oppbemanningstallene for de to scenarioene som er utredet for Brunstad. I det optimistiske scenarioet regner en med nesten en fordobling av sysselsettingen, og i det nøkterne alternativet øker sysselsettingen med 40%. Selv om det vil være litt forskjellig struktur på sysselsettingen har vi ikke forutsetninger for å vurdere hvorvidt det vil endre lønnsnivået. Vi har derfor helt enkelt blåst opp dagens lønnsutbetalinger med sysselsettingsveksten for å estimere lønnsutbetalingene i 2017 målt i 2008-kroner.

Tabell 6.5: *Vekst i antall ansatte fra drift i 2008 til projisert drift i 2017.*

Scenario	I alt (ekskl. lærlinger)	Lærlinger	Prosjekt-ansatte	Faste ansatte	Økning antall ansatte 2017	Vekst antall ansatte 2008-2017
Status i dag	32	(12)	13	19		
Optimistisk	62	(27)	28	34	29,5	92 %
Nøkternt	45	(19)	21	24	13,1	41 %

Inkluderer både faste og til prosjektansatte i BCC og BCC Service, men ikke andre virksomheter eller on-call stab.

Kilde: BCC 2017, datert juni 2008

Vi opererer med samme geografiske fordeling av ansattes bosted i 2017 som i 2008 – se fig. 6.5. Pr. i dag er det den eneste rimelige fordelingsnøkkelen, men i et så økonomiske tett integrert område som dette kan forutsetningene for arbeidsplass- og bostedslokaliseringer ha endret seg i løpet av denne tidsperioden.

Tabell 6.6: *Konsumeffekt etter lokalisering og scenario. 2007/08 og 2017. Mill. kr.*

Scenario	Vestfold i alt	Stokke	Resten av Vestfold
Status i dag	6-7	2-3	4
Nøkternt	8-10	3-4	5-6
Optimistisk	12-13	5	7-8

Tabell 6.7: *Underleveranser etter lokalisering og scenario. 2007/08 og 2017. Mill. kr.*

Scenario	Vestfold i alt	Stokke	Resten av Vestfold
Status i dag	20-22	4	17-18
Nøkternt	24-26	4-5	20-21
Optimistisk	30-32	5-6	25-26

6.5.3. Underleveranser - innkjøp til drift i 2017

Endringer i regionaløkonomiske virkninger som følge av driftsendringer etter utbyggingen i 2017 vil i første rekke manifestere seg som en vekst i underleveranser (innkjøp av varer og tjenester) til driften på Brunstad. Dette skyldes at så godt som all veksten i antall arrangementer er forventet i segmentet som kjøper "full pakke" på Brunstad. For disse "full pakke"-segmentene er det anslått en økning på 212% i det optimistiske scenariet og 81% i det nøkterne scenarioet (jfr. tab. 6.4.).

Spørsmålet er så hva en skal bruke til å estimere denne antatte økningen i underleveranser. Det er innlysende at veksten i dette segmentet isolert ikke kan brukes. Selv om DKM-arrangementene har en høyre andel av sjøhushold vil uansett en viss andel av innkjøpene skyldes disse arrangementene, og bare i kraft av de store volumene vil selv små forbruksbeløp fra DKMere lokalt på Brunstad samlet kunne utgjøre betydelige beløp og dermed innkjøpsbehov. Datagrunnlaget vårt tillater ikke veldig raffinerte beregninger, men vi har veid økningen i 'full pakke'-segmentet mot volumtallene på DKM-arrangementer og kommet fram til et gjennomsnittstall for veksten i deltakerdager internt på Brunstad. Dette gir grunnlag for å oppskalere innkjøpsvolumene til Brunstad-arrangementer tilsvarende. Hvor godt vi treffer med denne måten å gjøre det på vil også være avhengig av strukturen på de framtidige arrangementene, noe vi ikke har grunnlag for å si noe om.

Den geografiske fordelingen av underleverandørbedriftene har vi valgt å beholde konstant som den var i 2008. Hvorvidt det vil gjelde i 2017 er ytterligere en usikkerhetsfaktor.

6.5.4. Oppsummert vekst fra drift 2008 til drift 2017

Den samlede virkningen og ringvirkningen av drift i 2017 etter de to scenarioene som er utarbeidet ved Brunstad er vist i tab. 6.1 innledningsvis i dette kapitlet. Mønstrene vil her være mye av de samme som vi har registrert for driftssituasjonen i 2007/2008, og det skyldes naturligvis at vi har forutsatt at verken den geografiske eller den bransjemessige strukturen vil endre seg stort i denne perioden.

Oppsummert vil veksten fram mot 2017 ha liten absolutt effekt for overrislingen, men påvirke og styrke innkjøps- og lønnsbidragene til de samlede regionaløkonomiske virkningene. Normalt vil det være en gunstig forskyvning, da verdiskapingen som regel er større i andre bransjer enn varehandelen, som får mye av overrislingen.

Tabell 6.8: *Sammensetningen av regionaløkonomiske virkninger etter drift i 2008 til to scenarioer for drift i 2017 for Stokke kommune og resten av Vestfold fylke. Prosent.*

	2008		2017			
	Stokke	Resten av Vestfold	Nøkternt scenario		Optimistisk scenario	
			Stokke	Resten av Vestfold	Stokke	Resten av Vestfold
Overrisling	61%	32%	56%	28%	49%	23%
Konsumeffekt	16%	12%	19%	15%	24%	17%
Underleveranser	23%	55%	25%	57%	26%	59%
Sum	100%	100%	100%	100%	100%	100%
(I alt, mill. NOK)	(17)	(32)	(19)	(38)	(22)	(44)

Tabell 6.9: *Utbyggingsperioden fram mot 2017: Investeringer etter bransje og lokalisering. Mill. NOK og prosent.*

	Stokke		Vestfold eks. Stokke		Andre steder		Samlet utbygging	
SUM	11 MNOK		506 MNOK		483 MNOK		1 000 MNOK	
Områdeandel	1 %		51 %		48 %		100 %	
Varehandel	4 MNOK	35 %	138 MNOK	27 %	195 MNOK	40 %	340 MNOK	34 %
Annet	7 MNOK	65 %	368 MNOK	73 %	288 MNOK	60 %	660 MNOK	66 %
		100%		100%		100%		100%

Overrislingen er den relativt sett største enkeltfaktoren som bidrar til regionaløkonomiske virkninger for Stokke kommune, både i 2008 og i 2017. Det er ikke uvanlig når besøksvolumene (antall tilreisende) er store. Lokalt i Stokke kommune vil lokalt forbruk på grunn av økte lønnsutbetalinger (konsumeffekten) få større betydning som følge av økt sysselsetting. Underleveransene vil også øke noe, og økningen vil være større i absolutte kroner som følge av at de samlede effektene forventes å øke. Som en følge av at den forventede trafikkøkningen først og fremst vil komme i form av kongresser og konferanser som kjøper 'full pakke' av BCC vil overrislingen holdes på dagens nivå. I resten av Vestfold skjer en tilsvarende forskyvning i retning av større betydning av underleveranser som en komponent i det samlede bidraget.

6.6. Utbygging fram mot 2017

Det er lagt til grunn et samlet utbyggingsvolum på 1000 MNOK (eks. moms)⁹. Det er dette beløpet som Brunstad selv opererer med i forbindelse med de nye utbyggingsplanene. Som nevnt innledningsvis har man akkurat vært igjennom en større utbygging på området i om lag samme størrelsesorden. Vi har brukt regnskapstallene fra den forrige utbyggingsperioden til å estimere virkningene av den nye utbyggingen som nå er under planlegging.

Det er særlig den geografiske fordelingen som er av interesse i dette oppdraget, men vi har i tillegg foretatt en grov fordeling etter i hvilken bransje vi finner denne typen underleverandørbedrifter. Som tidligere har vi bare fordelt investeringene etter varehandel og andre bransjer. Man kan merke seg at i denne fasen er ikke etterspørselen så vidt ensidig rettet mot varehandel som driftsfasen syns å være.

Geografisk har vi brukt den samme fordelingen som for den seneste utbyggingen av Brunstad til konferansesenter i perioden 2002 - 2007. Det er en beskjeden del av den samlede investeringen som er levert fra underleverandører i Stokke kommune. Det er muligens heller ikke å forvente, både næringsstruktur og utbyggingens størrelse tatt i betraktning. Vestfold som helhet har derimot kunnet levere litt i overkant av halvparten av investeringen, eller ca 500 millioner.

Av en samlet utbygging på ca 1000 millioner kroner, forventes vel halvparten av underleveransene av varer og tjenester å bli levert fra Vestfold, inkludert Stokke kommune basert på erfaringstall fra siste utbygging. Bare en svært liten andel – her anslått til ca 1% - forventes å bli levert fra bedrifter i selve Stokke kommune. Dette skyldes primært næringsstrukturen lokalt.

---

⁹ Hentet fra R. Smith, E.E. Twilley, O.G.Nilsen, R. Nilsen, T. Nilsen og I. Almås 2008 "Brunstad inn i fremtiden. Rapport fra arbeidsgruppen for konferansesenteret" - datert 6. juni 2008" - side 16 samt e-post fra Inge Almås.

7. Andre virkninger

7.1. BCC og Sandefjord Lufthavn Torp (ENTO)

Sandefjord Lufthavn Torp er ikke eiet av Staten ved Avinor. Sandefjord Lufthavn AS¹⁰ eier og driver Sandefjord Lufthavn Torp med konsesjon fra Samferdselsdepartementet. Sandefjord Lufthavn Torp er den største lufthavnen i Norge som ikke er eiet av Avinor.

Det har gjennom flere år vært registrert en betydelig vekst i antall passasjerer over lufthavnen. I 2007 reiste om lag 1,5 millioner passasjerer (PAX¹¹) over Torp, en vekst på om lag 30% siden 2003 og vel 17% fra 2006. I underkant av 1 million PAX var utenlandsreisende. Om lag 100.000 PAX av disse var chartertrafikk. Om lag 0,5 millioner PAX var innenlands reisende. Målt etter PAX er Torp i dag en av de store lufthavnene i Norge¹².

Torp ligger mindre enn 10 km i luftlinje fra Brunstad og er således en viktig forutsetning for tilgjengeligheten til Brunstad. Enkelte BCC-arrangementer vil bidra til lufthavnens PAX-tall. Det kan gjelde både arrangementer med innlandske og utenlandske deltakere.

I BCCs markedsanslag for 2017 varierer forventningene til deltakere på internasjonale konferanser mellom ca 13 000 deltakere i det optimistiske til ca 8 000 deltakere i det nøkterne scenarioet. Det kan være rimelig å anta at den absolutte brorpart av alle internasjonale deltakere befordres med fly, og at de fleste av disse igjen kommer via Torp¹³. Noen vil dog komme med andre befordringsmidler og også over andre lufthavner. Et rimelig anslag kan være at $\frac{3}{4}$ av deltakerne til internasjonale konferanser på BCC i 2017 kommer via Torp. PAX-bidraget til Torp blir da på mellom 19 500 og 12 000 PAX årlig. Dette utgjør i underkant av 2% av PAX utland over Torp i dag, og antakelig en mindre andel i 2017 som følge av trafikkvekst ved Torp fram mot 2017.

Det er videre rimelig å anta at i utgangspunktet innenlandske arrangementer og DKM-arrangementer genererer PAX ved Torp, både fra utland og innland. I tillegg genererer driften av Brunstad yrkestrafikk over Torp. Vi har imidlertid ikke informasjon som gir grunnlag å estimere volumtall for disse trafikktypene over Torp. Dersom til sammen 1/10 av deltakerne på BCC-arrangementer i 2017 befordres over Torp, betyr dette et PAX-tall på om lag 50 000 årlig i tillegg til internasjonale konferanser.

---

¹⁰ Sandefjord Lufthavn eies av Vestfold fylkeskommune (43,3%), Sandefjord kommune (35,7%), Vestfold Flyplass Invest (13,5% med private investorer) og Stokke kommune (7,6%).

¹¹ PAX måler hver passering over lufthavnen. En tur- og returreise over samme lufthavn vil telle to PAX.

¹² Kilde: Årlig statistikk fra Avinor.

¹³ En viktig premiss vil være rute- og destinasjonsstruktur fra Torp.

I den grad disse antakelsene brukes som anslag over Brunstad-generert PAX ved Torp, vil dette i 2017 utgjøre samlet et sted mellom 60 000 og 70 000 PAX. Dette utgjør i underkant av 5% av PAX samlet over ENTO i dag. Denne andelen vil antakelig være en mindre i 2017 som følge av generell trafikkvekst ved Sandefjord Lufthavn Torp fram mot 2017.

Dette er likevel betydelige tall generert av en enkeltbruker av lufthavnen, selv om de neppe er avgjørende for lufthavnens utvikling.

7.2. Andre virkninger

Vi er i oppdraget også bedt om å drøfte andre virkninger enn de rent økonomiske som kan være av betydning for utvikling av kommunen og regionen. Disse virkningene blir drøftet relativt summarisk, og det har heller ikke her vært rom for å gjøre egne grundigere undersøkelser spesielt for situasjonen på Brunstad. Vi går inn på de temaene vi mener er de viktigste.

Lærlingeplasser

Det er mange steder i landet vanskelig å dekke etterspørselen etter lærlingeplasser i den videregående opplæringen. Et samlet tilbud med så vidt mange lærlingeplasser på ett sted som det som tilbys på Brunstad vil trolig være gunstig både for lærlinger og for opplæringskontoret i fylket. Når det gjelder IKT og mediegrafikk har man et teknisk anlegg med avansert teknisk utstyr og løsninger, og som dermed gir ferdigheter i nye og avanserte tekniske løsninger. Samlet i virksomhetene som driver på Brunstad har en oppgitt at det er 33 lærlingeplasser høsten 2008¹⁴. Fordelingen på forskjellige fag er slik:

- Kontorfag 10 plasser
- Kontorfag – resepsjon 1 plass
- Salg & Service 2 plasser
- IKT 2 plasser
- Mediegrafiker 6 plasser
- Elektro 4 plasser
- Rør / VVS 3 plasser
- Tømrefag 4 plasser
- Serviceelektroniker 1 plass

---

¹⁴ Disse plassene gjelder samlet for alle virksomhetene på Brunstad, tilsvarende tall for kun BCC og BCC Service er 12 plasser i 2008.

Tilbud til lokalbefolkningen - friluft- og aktivitetsområder

I planen for utbygging på Brunstad ligger inkludert en opparbeiding av friluftsområder og aktivitetsanlegg i tilknytning til konferanseanlegget. Planer og omfang er nærmere gjort rede for mulighetsstudien for framtidig arealbruk (Hindhamar AS 20.10.2008) så det går vi ikke nærmere inn på her, men man tenker seg både spaser- og turstier, ridestier og rideanlegg, ballbaner/idrettsanlegg og badeanlegg/isbaner. Mesteparten av disse forslagene er tegnet inn på utsiden av selve konferansedelen og vil i utgangspunktet være åpne for lokalbefolkning og publikum generelt.

Attraktiviteten og faktisk tilgjengelighet for eksterne brukere vil trolig likevel begrenses av BCCs interne bruk av disse fasilitetene og områdene. En vil trolig kunne spore en viss vegringseffekt mot lokal bruk i perioder med intensiv bruk av DKM, som samler de største deltakertallene, eller andre store arrangementer. I perioder med mindre eller ingen stor tilstrømning av deltakere fra Brunstad vil både aktivitetsanlegg og friluftsområder kunne være gode og tilrettelagte tilbud til publikum generelt.

Tilbud til lokalbefolkningen - helsesenter

Etter forespørsel fra Stokke kommune planlegger man nå å etablere et helsesenter i utkanten av området og i tilknytning til dagens hovedatkomst inn på området. Kommunen har fastlegehjemler som ikke er besatt. Engasjementet fra BCC i helsesenterprosjektet er først og fremst for å søke gode løsninger som kan gagne både BCC og kommunen i samarbeid med Stokke kommune. Fra 2004, da BCC ble etablert, har man hatt et internt helsetilbud organisert under BCC som har vært tilpasset og dekket behovene i forbindelse med arrangementene. En slik løsning som skissert med helsesenter i tilknytning til Brunstad vil trolig likevel bedre tilbudet til personale som oppholder seg mer permanent på området og kommunens innbyggere for øvrig.

Tilbud til lokalbefolkningen - kulturarena

Den store konferansesalen med sine tekniske fasiliteter og fleksibilitet vil kunne være et tilbud til benyttelse av lokalbefolkningen så lenge den ikke brukes i forbindelse med andre arrangementer på Brunstad.

Den har en kapasitet som også gjør den egnet til store konsertarrangementer, men da vil en måtte begrense privatbiltrafikken og finne alternative transportmåter pga. kapasiteten på det lokale vegnettet. Større sportsarrangementer¹⁵, med behov for TV-overføringer, vil

---

¹⁵ Det har vært spilt Europacupfinale i håndball for kvinner i storsalen som ble direktesendt til mange land.

kunne være egnede arrangementer med tanke på de tekniske fasilitetene som anlegget har. Slike sendinger gir også muligheter for profileringsaktiviteter med et stort seerpotensial.

Det kan muligens være aktuelt for lokale/regionale kulturaktører å kunne bruke profesjonelt scene-, lys- og/eller lydutstyr i forbindelse med arrangement eller forestillinger. Det kan f.eks. gjelde arrangementer av typen Ungdommens Kulturmønstring. ol.

Kompetanseutvikling

De tekniske fasilitetene i konferanseanlegget generelt er svært avanserte, det gjelder både lyd- og bildedistribusjon og -styring, et simultantolkingsanlegg med 20 parallelle kanaler, satellitt-uplink, et IP-TV-anlegg, m.m. Det kreves høy teknisk og medieteknisk kompetanse for å betjene anleggets alle aktiva og muligheter, og det arbeider i dag flere høyt kompetente teknikere med anlegget i dag. Disse driver i sin tur videre formidling og opplæring av lærlinger i disse fagene, som da får trening på avanserte tekniske løsninger. I dag har en seks lærlinge plasser til mediegrafikere, et studietilbud på Melsom vgs.

Det er få anlegg i Norge som har kapasitet til i egen regi å bygge opp kompetanse på event management. Med den planlagte utbyggingen tar man sikte på å videreutvikle denne kompetansen selv. Med utgangspunkt i de skisserte markedsbetraktningene mener man det skulle være grunnlag for lokal oppbygging av underleverandører innenfor felter som eventbyråer, artistbyråer, teknikere, planleggere, osv, som BCC i dag forholder seg til i Oslo. Hvorvidt en slik imports substitusjon lykkes vil avhenge av omfanget og kontinuiteten av disse oppgavene på Brunstad, og/eller evt. etterspørsel fra andre aktører.

Hestesport

Ett av de større arrangementene utenom DKMs stevner er hestestevnet Arctic Equestrian Games (AEG) som går over 11 dager og i år var arrangert for fjerde året på rad. Det samler mange deltakere innenfor den konkurranseorienterte delen av sprang- og dressurrittsegmentene i Nord-Europa. Omfangsmessig var det i 2008 innom ca 600 hester i løpet av de 11 dagene og i størrelsesorden rundt 250 hester samtidig. I Vestfold har man et aktivt hestesportmiljø med mange gode ryttere og kjente staller. Hestesport har fått større popularitet og utbredelse i den seneste tida, og er generelt en aktivitet i framgang. Ved Melsom vgs. har man studietilbud innfor naturbruk, med spesialisering i heste- og hovslagerfag. Utvidelse og oppbygging av hestesport og hesteaktiviteter på Brunstad kan passe godt i dette miljøet.

----- 00000000 -----

Referanser

Ericsson, Birgitta og Reidun Grefsrud (2005):

Fritidshus i innlandet: Bruk og lokaløkonomiske effekter, ØF-rapport nr. 6/2005, Østlandsforskning:Lillehammer.

Ericsson, Birgitta (2003):

Lokaløkonomiske virkninger av kulturarrangementer - et metodisk urent farvann, ØF-notat 06/2003, Østlandsforskning:Lillehammer.

BCC 2017, prosjektrapport datert 24. juni 2008.

Brunstad inn i fremtiden. Rapport fra arbeidsgruppen for konferansesenteret. 6. juni 2008

Flyplasstatistikk fra Avinor.

(http://www.avinor.no/tridionimages/Historikk%20tidsserier%20pr%20lufthavn%20pr%20C3%A5r_tcm181-72654.xls)

Befolknings-, arbeidsmarkeds- og varehandelsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå.

Utbygging av Brunstad Conference Center, regionaløkonomiske virkninger

I forbindelse med at Brunstad Conference Center ønsker å bygge ut sin virksomhet på Brunstad i Stokke kommune i et omfang som utløser konsekvensutredning, har Østlandsforskning utarbeidet en rapport om mulige regionaløkonomiske virkninger av utbyggingen.

Det er også kort berørt virkninger for Sandefjord Lufthavn Torp og andre samfunnsmessige forhold som kan bli berørt av en slik utbygging.

ØF-rapport nr.: 15/2008

ISBN nr.: 08019-1617